Міністерство освіти й науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

МОВНІ ОДИНИЦІ З ОКАЗІОНАЛЬНИМИ КОНОТАЦІЯМИ У ТЕКСТАХ ПОВСТАНСЬКИХ І СТРІЛЕЦЬКИХ ПІСЕНЬ ТА ПІСЕНЬ ПЕРІОДУ 24.02.2022 — 24.02.2023

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
та література», ОНП «Українська
філологія та західноєвропейська мова»
Анастасії Мирославівни ВІТВІЦЬКОЇ

Науковий керівник:
д.філол.н., проф. кафедри української
мови та прикладної лінгвістики
Оксана НІКА

«Допущено до захисту»
протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
№ 15 від «6» червня 2024 року
завідувач кафедри _____
к.філол.н., доц. Сергій РІЗНИК

КИЇВ-2024

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено оказіональні конотації в текстах повстанських, стрілецьких пісень та пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення росії в Україну, задля виявлення одиниць, які мають тимчасовий характер, встановлення їхньої мотивації та форми існування. Щоб реалізувати поставлену мету, необхідно втілити наступні завдання: розглянути складнощі визначення семантичної структури слова та її складників, проаналізувати різні думки на поняття конотації, визначити основні складові конотації, встановити критерії класифікації конотацій за різними типами та вибрати найбільш оптимальний для дослідження, розкрити сутність узуальних та оказіональних конотацій, розібрати загальні особливості кожного типу конотацій, створити корпуси текстів пісень, виділити мовні одиниці з оказіональною конотацією, які виявляють домінантний характер у певному контексті, визначити конотативне значення у виділених мовних одиницях, вивчити, які явища спонукали до надання мовним одиницям певних конотацій, описати особливості мовних одиниць, які мають визначені конотації.

Відповідно об’єктом дослідження є корпуси текстів повстанських, стрілецьких та українських пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення росії в Україну. Предметом дослідження — мовні одиниці з оказіональними конотаціями, виявлені в текстах.

Актуальність дослідження полягає в потребі розмежування оказіональних та узуальних конотацій для виявлення одиниць, що ще не набули закріпленого статусу в семантичній структурі слова, але мають до цього потенціал.

Щоб реалізувати поставлену мету, було застосовано наступні методи дослідження: загальнонаукові методи порівняння, таксономії, аналізу та синтезу; лінгвістичні методи: дистрибутивного, контекстуального, дискурсивного, концептуального аналізів. Загальнонауковий метод порівняння був застосований для зіставлення оказіональних та узуальних конотацій, щоб

встановити статус оказіональности мовної одиниці. Метод таксономії застосований для класифікації виявлених мовних одиниць. аналізу й синтезу для виявлення оказіональних конотацій та їхнього значення. Лінгвістичні методи дистрибутивного, контекстуального, дискурсивного та концептуального аналізів використано для виявлення конотативних значень мовних одиниць.

У результаті нашого дослідження ми з'ясували наступне: проблеми в чіткому визначенні понять семантичної структури та лексичного значення слова пов'язані із труднощами у встановленні їхніх компонентів; неоднозначність терміна *«конотація»* полягає в невизначеному її статусі в семантичній структурі слова; повторюваність мовних одиниць з оказіональною конотацією, їхня присутність у текстах, належних до різних історичних відтинків часу, свідчить про потенціал переходу до узуального типу; емоційне забарвлення слова має потужний зв'язок із його семантичною структурою, через це воно рідко змінюється навіть при зміні семантики мовної одиниці; екстралінгвальні фактори мають сильніший вплив на конотативне значення слова, ніж інтралінгвальні.

Ключові слова: *лексичне значення слова, семантична структура слова, оказіональна конотація, узуальна конотація, емоційність, оцінність, інтенсивність.*

ABSTRACT

The paper investigates the occasional connotations in the texts of rebel, rifleman songs and songs released during the year of russia's full-scale invasion of Ukraine in order to identify units that are temporary in nature, to establish their motivation and form of existence. In order to achieve this goal, the following tasks need to be implemented: to consider the difficulties of defining the semantic structure of a word and its components, to analyse different opinions on the concept of connotation, to identify the main components of connotation, to establish criteria for classifying connotations by different types and choose the most optimal one for the

study, to reveal the essence of , usual and occasional connotations, to analyse the general features of each type of connotation, to create corpora of song texts, to identify linguistic units with occasional connotations that are dominant in a certain context, to determine the connotative meaning in the selected linguistic units, to study what phenomena prompted the attribution of certain connotations to linguistic units, to describe the features of linguistic units that have certain connotations.

Accordingly, the object of the study is the corpus of texts of insurgent, riflemen and Ukrainian songs published during the year of russia's full-scale invasion of Ukraine. The subject of the study is linguistic units with occasional connotations found in the texts.

The relevance of the study lies in the need to distinguish between occasional and usual connotations in order to identify units that have not yet acquired a fixed status in the semantic structure of the word. However, they have the potential to do so.

To achieve this goal, the following research methods were used: general scientific methods of comparison, taxonomy, analysis, and synthesis; linguistic methods: distributional, contextual, discourse and conceptual analyses. The general scientific method of comparison was used to compare occasional and usual connotations in order to establish the status of occasionalism of a linguistic unit. The method of taxonomy was used to classify the identified linguistic units. Analysis and synthesis to identify the occasional connotations and their meaning. The linguistic methods of distributional, contextual, discourse and conceptual analyses are used to identify the connotative meanings of linguistic units.

As a result of our research, we have found the following: the problems in clearly defining the concepts of the semantic structure of a word and the lexical meaning of a word are related to the difficulties in establishing their components; the ambiguity of the term «*connotation»* lies in its uncertain status in the semantic structure of a word; the repetitiveness of linguistic units with occasional connotation, their presence in texts belonging to different historical periods, indicates the potential

for transition to the usual type; the emotional colouring of a word has a strong connection with its semantic structure, which is why it rarely changes even when the semantics of a linguistic unit changes; extralinguistic factors have a stronger influence on the connotative meaning of a word than intralinguistic ones.

Key words: *lexical meaning of the word, semantic structure of the word, occasional connotation, usual connotation, emotionality, evaluation, intensity.*

ЗМІСТ

ЗМІСТ **6**
СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ **7**
ВСТУП **8**
РОЗДІЛ 1. Конотація в семантичній структурі слова **12**
1.1 Проблеми визначення лексичного значення слова. Аспекти лексичного значення 12
1.2 Поняття семантичної структури слова. Проблеми його визначення 15
1.3 Проблеми визначення поняття конотація. Денотація і конотація 18
1.4 Компоненти конотації 21
1.5 Типологія конотацій 23
1.6 Сучасні дослідження конотацій 26
1.7 Методи, використані для дослідження конотацій 28
Висновки до першого розділу **30**
РОЗДІЛ 2. Оказіональні конотації в текстах пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення 33
2.1 Оказіональні конотації на позначення українських військових та військових рф 33
2.2 Оказіональні конотації на позначення війни й перемоги 37
2.3 Оказіональні конотації на позначення України та рф 40
Висновки до другого розділу **41**
РОЗДІЛ 3. Оказіональні конотації в текстах повстанських та стрілецьких пісень 43
3.1 Оказіональні конотації на позначення воїнів УПА та радянських військових 43
3.2 Оказіональні конотації на позначення війни й перемоги 46
Висновки до третього розділу **47**
РОЗДІЛ 4. Порівняльна характеристика конотативних одиниць з однаковим значенням на основі раніше проаналізованих текстів пісень 49
4.1 Порівняння оказіональних конотацій на позначення українських та російських військових 49
4.2 Порівняння оказіональних конотацій на позначення війни та перемоги 51
Висновки до четвертого розділу **52**
ВИСНОВКИ **54**
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ **57**
ДОДАТКИ **62**

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ІК — інтенсивний компонент

ЛЗС — лексичне значення слова

ЛСВ — лексико-семантичний варіант

ПК — параметричний компонент

СС слова — семантична структура слова

СУМ–11 — Словник української мови в 11 томах

СУМ–20 — Тлумачний словник української мови у 20 томах

ВСТУП

Досі в сучасному мовознавстві не встановлено статус конотації. Вона може визначатись як додатковий компонент значення, рівноправна частина семантичної структури слова, додаткове значення та ін. Також досить дискусійним питанням є типологія конотацій. Існують різні погляди на її поділ. Найбільш концептуально завершеною є типологія О. П. Михайловича-Гетто, яка поділяє конотації на узуальні та оказіональні. Оказіональні конотації стануть предметом цього дослідження.

У роботі ми будемо порушувати **наукову проблематику** способів визначення конотації, її типології та місця в семантичній структурі слова.

Актуальність дослідження полягає в потребі розмежувати оказіональні конотації, які мають тимчасовий характер, від додаткових або нових значень, що закріплюються за певною лексемою та переходять у словникову сферу вживання. Також у виявленні значень, що потенційно можуть закріпитись в українській мові. Встановлення нових значень буде потрібним для вдосконалення електронних механізмів генерування тексту, систем перекладу, редагування і опрацювання тексту, що може здійснюватися певними фахівцями або комп'ютерними програмами.

Вагомі дослідження конотацій у сучасному українському мовознавстві зробили Н.І. Бойко, Т.Л. Хомич, Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько, Н. Г. Іщенко та ін. Та ця тема досі залишається проблемною в лінгвістиці та потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є виявлення оказіональних конотацій у текстах пісень задля встановлення значень мовних одиниць, які мають тимчасовий характер або потенціал переходу до узуального типу, встановлення їхньої мотивації та форми реалізації.

Мета цього дослідження потребує реалізації наступних **завдань**:

1. Визначити основні проблеми встановлення поняття семантичної структури слова і її компонентів.

2. Дослідити різні погляди на поняття конотації.
3. Виокремити основні компоненти конотації.
4. Визначити критерії поділу конотації на різні типи та обрати найкращий для дослідження.
5. Встановити сутність понять узуальна та оказіональна конотації.
6. Дослідити загальні особливості кожного типу конотацій.
7. Укласти корпуси текстів пісень.
8. Визначити мовні одиниці з оказіональною конотацією.
9. Встановити конотативне значення у виокремлених мовних одиницях.
10. Визначити мотивацію надання тим чи іншим одиницям конотативного значення.
11. Дослідити особливості мовних одиниць, які мають оказіональну конотацію.

Об'єктом дослідження є корпуси текстів повстанських, стрілецьких та українських пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Предметом дослідження є мовні одиниці з оказіональними конотаціями.

Ми здійснили аналіз текстів українських пісень, що вийшли в період 24.02.2022 – 24.02.2023, на основі укладеного корпусу (Додаток А), що налічує та аналіз стрілецьких та повстанських пісень (Додаток Б). Разом обсяг обох корпусів становить 210 пісень. У результаті виявлено та згруповано мовні одиниці оказіональними конотаціями за семантичним принципом і встановлено їхні значення.

У цій роботі буде подано характеристику мовних одиниць з оказіональною конотацією, яка стала домінантною в семантичній структурі певної одиниці в піснях, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення росії в Україну, та аналогічних одиниць у повстанських та стрілецьких піснях. Пісні були обрані як **матеріали дослідження**, оскільки саме вони концентрують у собі суспільне бачення та розуміння певних явищ, які реалізуються у формі

текстів пісень, що можна вважати певною формою рефлексії над подіями в момент створення текстів пісень.

Усі тексти, що внесені до корпусу пісень року повномасштабного вторгнення (далі корпус А), мають авторське походження, тексти, що вміщено в корпусі повстанських та стрілецьких пісень (далі корпус Б), — у більшості випадків мають невстановленого автора, тобто вважаються народними. Попри авторське опрацювання текстів першого корпусу, вони слугують цінним матеріалом, оскільки мета їхнього створення — вплинути емоційно на реципієнта, що неможливо без використання значень, які будуть сприйнятними для певної групи людей. Тобто вони репрезентують ті оказіональні конотації, які активно використовуються в мовленні українців.

Повстанськими піснями ми будемо називати ті пісні, які виконувались воїнами УПА в період їхньої діяльности або ті, які були написані в час діяльности УПА (1942 — 1960) та присвячені цим воїнам. Стрілецькими ми називаємо ті пісні, які виконувались та були створені легіоном Українських січових стрільців (1914—1918). Вважаємо за доцільне проаналізувати цей корпус текстів пісень та порівняти їх із попереднім, оскільки через схожість багатьох історичних та соціальних факторів ці групи пісень тематично максимально наближені до пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення. А отже, допоможуть встановити тенденції до осмислення певних явищ та виявити сталість чи, навпаки, змінність їхнього сприйняття.

Тексти пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення, були взяті з відкритих джерел, зокрема, з офіційних сторінок виконавців у мережах [YouTube]. Тексти повстанських та стрілецьких пісень було взято з «Літопису української повстанської армії» [Лавришин, 1996-1997], «Електронного архіву українського фольклору», сайту УКРЛІТ.ORG, соціальних мереж [YouTube], роботи «Повстанські пісні з голосу Софії Парпан із села Долиняни Рогатинського району Івано-Франківської області» [Пуківський, 2016], антології «За волю України» [Гіщинський, 2007].

У цій роботі використані такі **методи досліджень**: аналізу й синтезу для виявлення оказіональних конотацій та їхнього значення; порівняльний для встановлення статусу оказіональности; контекстуального й дистрибутивного аналізу для встановлення конотації в певному контексті; концептуального та дискурсивного аналізу для коректного виявлення статусу мовної одиниці в контексті досліджуваного дискурсу; таксономії для класифікації виявлених одиниць.

Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, загального висновку і двох додатків (корпуси текстів пісень). У першому розділі подано теоретичне висвітлення проблеми конотації, її структури, особливостей і місця в структурі лексичного значення слова та семантичної структури слова. У другому розділі проаналізовано мовні одиниці з оказіональними конотаціями, які були виокремлені в текстах пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення росії в Україну. У третьому розділі подано характеристику мовних одиниць з оказіональними конотаціями, виокремлених у повстанських та стрілецьких піснях. У четвертому розділі подано порівняльну характеристику мовних одиниць, які наділені однаковими конотативними значеннями та були встановлені в обох корпусах пісень. До додатків входять два корпуси пісень: Додаток А (корпус пісень, що вийшли за період 24.02–2022–24.02.2023) налічує 108 пісень, Додаток Б (корпус стрілецьких та повстанських пісень) має обсяг 100 композицій.

РОЗДІЛ 1. Конотація в семантичній структурі слова

1.1 Проблеми визначення лексичного значення слова. Аспекти лексичного значення

Лексичний рівень мови є найбільш нестійким. Тому багато його понять і явищ не мають чітко окреслених визначень. Не винятком є лексичне значення слова.

Перш за все, проблема полягає в розрізненні явищ поняття і значення. Усі дефініції значень можна поділити на два типи:

1. значення — ідеальна субстанція, що співвідноситься з психічними явищами «уявлення» та «поняття» [Вишивана, 2017, с. 2];
2. значення — реляційна сутність [Вишивана, 2017, с. 2].

Відповідно від окреслення значення ці два підходи отримали назву субстанціональний та релятивістський. Релятивістський підхід характеризує значення як відношення між поняттям та словом-знаком [Сосюр, 1998]; як реакцію на мовленнєвий стимул, що відбувається на позамовному рівні [Bloomfield, 1984]; як відношення між мовними одиницями в семантичному полі [Erdmann, 1925, Porzig, 1959].

Необхідність виокремлення цих підходів полягає у відмінному підході до визначення співвідношення лінгвальних та екстралінгвальних факторів у формуванні категорії значення слова.

У субстанціональному підході перевагу мають екстралінгвальні фактори: зв’язок значення з мисленням і поняттям. Варто зауважити, що «*єдність значення і поняття, як зазначають більшість лінгвістів, не означає їхньої тотожності»*. Поруч із концепцією значення як «*відбитого в слові поняття»*, існує чітке переконання, що значення не ототожнюється абсолютно з поняттям. Уподібнювати лексичне значення та поняття не можна, оскільки в значенні представлена не тільки певна реалія, а і сприйняття та осмислення людиною цієї реалії. У результаті значення слова має різні нашарування, до яких входять експресивно-емоціональні та стилістичні відтінки, що утворюють

конотативний компонент значення. Тобто наявність конотації відрізняє значення від поняття. Та недоліком цього підходу є применшення впливу мовних факторів і надмірна увага до позамовних факторів [Вишивана, 2017, с. 3].

Релятивістська концепція бере свій початок від напрацювань Фердинанда де Сосюра. Прибічники цієї концепції розглядали мову як систему протиставлень, що є вільними від позамовних властивостей елементів цих протиставлень. При цьому вони ігнорують вплив мислення на структуру мови, покладаючись на її самостійність [Вишивана, 2017, с. 3].

Існують також і інші підходи до пояснення значення слова. Однією з них є біхевіористський напрям у лінгвістиці. Автором ідей цього напрямку є Л. Блумфілд. У ньому значення слова розглядаються як одне й те ж, що є результатом прагматичної дії думки (Л. Блумфілд). Представники неогумбольдтіанської лінгвістичної школи (Й. Трір, В. Порциг, Л. Вайсгербер) не погоджувались із самостійністю значення поза семантичним полем.

Наталія Вишивана, провівши аналіз наведених підходів, пропонує не протиставляти ці напрями, а розглядати їх у синтезі та комплексі. На думку науковиці, такий підхід допоможе зрозуміти суть цього поняття. Як результат цього, вслід за В.В. Левицьким, Н. І. Вишивана визначає лексичне значення «*як сукупність знань про слово та його вживання»* [Вишивана, 2017, с. 5].

Т. Ф. Семашко виділяє чотири підходи до трактування поняття «*значення»*: семантичний, структурний, референційний та концептуальний. На думку представників семантичного підходу, значення на мовленнєвому рівні уподібнюється до розуміння, яке своєю чергою ототожнюється з правилами вживання, тому виявляється в певному мовленнєвому акті. Представники структурного напрямку за основу беруть розуміння мови як системи, а отже, значення на рівні мови є складним утворенням, тому має багатокомплексну структуру. Референційний підхід враховує зв’язок слова з позамовною дійсністю. Згідно із цим підходом, «*значення тлумачиться як відображення в*

слові певного явища об'єктивної дійсності, як зв'язок певного звучання з певним явищем» [Семашко, 2009, с. 167]. Найпоширенішим підходом для окреслення поняття «значення» є субстанціональний підхід. Згідно з ним лексичне значення «*це відображення предмета, явища чи відношення у свідомості, що входить у структуру як внутрішня його сторона»* [Семашко, 2009, с. 168].

Особливо важливими в контексті нашого дослідження будуть напрацювання Ч. Морріса. За його теорією слово-знак має три складники: семантика (співвідношення позначуваного зі знаком), синтактика (як знаки співвідносяться між собою), прагматика (співвідношення знака й суб'єкта). Як наслідок цієї теорії виникло бачення лексичного значення як результату різних прагматичних чинників, що залежний від певних семантичних правил. Ці правила своєю чергою встановлюють співвідношення між знаками й ситуаціями, позначуваними цими знаками та співвіднесеність знака й ситуації [Гайденко, 2022, с. 33].

Дж. Ліч ставив чітку межу між семантикою і прагматикою, при цьому відкидав принципи власне семантизму. За цим принципом значення постає винятково семантичною сутністю, прагматика розглядається як частина семантики. Також науковець заперечував принципи власне прагматизму, згідно із цією теорією, значення розглядається як суто прагматичне явище. Дж. Ліч підтримує принцип комплементаризму. За цим напрямом семантика значення доповнює прагматику і, навпаки, прагматика — семантику [Гайденко, 2022, с. 33].

Для нас важливо розглянути прагматичну зумовленість і функціональний аспект лексичного значення слова, що трактують як екстралінгвальне явище, яке зумовлене прагматичною необхідністю номінації та співвідносить явища позамовної дійсности зі звуковими комплексами [Загнітко, 2007, с. 10].

Більшість науковців (В. В. Левицький, Н. Г. Іщенко та ін.) визначають лексичне значення як індивідуальний зміст слова, що соціально та асоціативно закріплений певним комплексом звуків за цією мовною одиницею. ЛЗС у цьому випадку є семантичним цілим, яке утворене із взаємозумовлених та взаємопов'язаних частин і складників, які водночас є продуктом зображальної діяльности людини та функційної зорієнтованости. Таким чином В.В. Левицький визначає лексичне значення як комплекс, що складається з багатьох шарів: інформації про предмети і явища реальної дійсности, які позначає слово; інформації про правила використання слова як мовного знака. На думку науковця, слово є багатокомпонентною структурою, де досить розмиті й рухомі межі між семантикою, прагматикою та синтактикою [Левицький, 1984, с. 38, 68].

1.2 Поняття семантичної структури слова. Проблеми його визначення

На сьогодні не існує одностайної думки щодо визначення семантичної структури слова (СС слова), тому це питання є досить дискусійним. За словами В.В. Левицького, сучасні лінгвістичні дослідження розглядають слово як явище, що утворене з кількох структур з ієрархічними зв'язками, а також як багатокомплексну структуру, яка складається з семантики, прагматики, синтактики [Левицький, 1984, с.13].

Існує ширше і вужче значення поняття *«семантична структура слова»*. У ширшому значенні СС слова — це структура слова, що представлена єдністю всіх граматичних форм і значень. У вужчому значенні — це конкретний лексико-семантичний варіант, використаний у мовленнєвій ситуації та наділений складною структурою. Через це зараз маємо розмежування двох понять: лексема та багатозначне слово; семема (лексико-семантичний варіант) й окреме значення лексеми [Бойко, Хомич, 2011, с. 13]. Це дослідження

базуватиметься на другому (вужчому) значенні, оскільки ми будемо досліджувати значення конкретного ЛСВ.

Сучасна лінгвістика подає нам три напрями тлумачення СС слова. Згідно з першим напрямом, значення є поєднання семантичних компонентів з однаковою складністю. У другому напрямі лексичне значення розглядається як поєднання семантичних блоків, які належать до різних ієрархічних рівнів та висвітлюють різноманітний характер інформації, переданої словом. Прибічники другого напряму в лексичному значенні виділяють макрокомпоненти, у межах яких виокремлюють мікрокомпоненти. Згідно з третьою течією, значення слова є складною системою, що складається з елементів, які репрезентують різні аспекти семантики в мові або мовленні: сигніфікативний, денотативний, лексичний, граматичний, конотативний, емоційний, оцінний, прагматичний, структурний, синтагматичний, культурно-історичний, ідеологічний, соціальний та інші аспекти значення. У цьому дослідженні ми будемо послуговуватися твердженнями другого напряму досліджень (ЛЗС — «*багатокомпонентне явище, що складається з низки взаємозумовлених внутрішньомовних і позамовних елементів»)* [Бойко, Хомич, 2011, с. 13].

Більшість мовознавців у СС слова виділяють номінативний, екстенсіональний, референційний, значеннєвий компонент. Значна частина лексем у СС слова містять і денотативний, і конотативний компоненти, які виражають непредметний, емотивно-оцінний, експресивний, стилістичний зміст.

У підручнику «Сучасна українська мова. Лексикологія. Фонетика» виділено чотири аспекти структури лексичного значення: сигніфікативний або сигніфікат (представляє «*основний мовний зміст лексичної одиниці»*); денотативний або денотат («*предметне значення лексичної одиниці»*); структурний аспект («*формальна характеристика властивостей лексичної одиниці, яка визначає її місце в системі мови»*); прагматичний аспект

(«*оцінний, емоційний, експресивний компонент лексичного значення»*, до якого входять конотації) [Бас-Кононенко, Бондаренко та ін., 2010, с. 32–33]. В. В. Левицький теж виділяє денотативний та сигніфікативний компоненти у структурі ЛЗС, а окрім цього, також реляційний, що показує зв'язок денотата із сигніфікатом [Левицький, 2014].

В. В. Левицький у структурі лексичного значення виділяє три компоненти: денотативний, сигніфікативний та реляційний, що показує зв'язок денотата із сигніфікатом. На противагу йому існує напрям, представники якого виділяють п'ять компонентів значення (Ю.О. Гайденко): логіко-предметний (здатність слова позначати явища об'єктивної дійсності), поняттєво-семантичний (показує потенцію слова відображати певне поняття), емотивно-конотативний (вказує на додаткові ознаки предмета та на ставлення мовця до явища, позначеного певним словом), структурний (встановлює міжслівні та внутрішньослівні відношення) та прагматичний (визначає правильний підбір слова для здійснення успішної комунікації). ЛЗС поєднує у собі семантичну частину (концептуальне ядро) та прагматичну (вживання лексичної одиниці) [Гайденко, 2022, с. 34].

На думку Ю. О. Гайденко, прагматичний компонент має головну роль у компонентній структурі ЛЗС та має вплив на інші компоненти структури. Науковиця мотивує це «*прагматичною зумовленістю процесу номінації»,* що пояснюється «*функційною зорієнтованістю мови та її одиниць»* [Гайденко, 2022, с. 34].

Прагматичний компонент, впливаючи на емотивно-конотативний компонент, визначає, як у ЛЗС виявиться емоційне ставлення мовця до слова та його суб'єктивне ставлення до нього. Варто зауважити, що прагматичний компонент у собі також містить соціальні, експресивні, емоційно-оцінні, історико-культурні та інші відтінки значень, а, окрім цього, потенційний вплив слова на адресата [Гайденко, 2022, с. 34-35].

На цей час у науці немає чітко окресленого терміна на позначення прагматичного компонента через його багатоаспектність. Тому інформацію, яку він несе, визначають як прагматичну, конотативну, експресивну, стилістичну. Ю. О. Гайденко пропонує визначати прагматичний компонент ЛЗС як «*додаткову стосовно основного предметного змісту слова інформацію про учасників та умови комунікації»* [Гайденко, 2022, с. 35]. Це важливо враховувати в контексті виявлення та визначення конотацій, оскільки це те, що формується власне під впливом певної ситуації та інших екстралінгвальних чинників.

1.3 Проблеми визначення поняття конотація. Денотація і конотація

Більшість мовознавців у структурі ЛЗС виділяють дві складові частини: денотативний (денотація, денотат), конотативний (конотація). ЛЗС представлене складною єдністю, через це його необхідно поділяти на дві частини. Одна з них обов'язкова, яка не пов'язана з актом комунікації. Інша факультативна, що співвідноситься з умовами й з учасниками комунікації. Перший компонент денотативний, він номінує певне поняття і має зв'язок із позамовною дійсністю [Бойко, Хомич, 2011, с. 14]. Другий компонент факультативний, його називають конотацією. Наприклад, денотатом у слові *лис* є «*хижий ссавець родини собачих з цінним рудим або сріблястим хутром і з довгим пухнастим хвостом»*, а конотатом — «*про хитру, лукаву людину»* [СУМ–20].

За словами Н.І. Бойко і Т.Л. Хомич, денотація і конотація «*утворюють складні взаємообумовлені системи семантичних компонентів, які можна розчленовувати на мікрокомпоненти»* [Бойко, Хомич, 2011, с. 14]. У їхній монографії бачимо виокремлення денотативного і конотативного макрокомпонентів значення.

Сучасне мовознавство не дає чітких критеріїв встановлення складників конотації та денотації. Денотація більш чітко визначена, оскільки вона фіксована та чітко окреслена носіями мови в лексикографічній системі. З конотацією ж ситуація інша, бо на цей час не має навіть чіткого тлумачення цього поняття.

Першим до опису конотації з погляду семантики звернувся американський лінгвіст Л. Блумфілд. Він описав це як «*додатковий відтінок значення слова або словоформи, обумовлений певними соціальними, локальними, технічними та культурними особливостями мовців»* [Bloomfield, 1987]. Італійський лінгвіст М.А. Бонфантіні (1987) визначав конотацію як додаткове значення, надаючи їй суб'єктивної, сугестивної, імпліцитної та емоційної характеристики [Зайченко, 2019, с. 82].

Українська мовознавиця О.О. Селіванова у термінологічній енциклопедії тлумачить конотацію як «*додатковий компонент значення мовної одиниці, що доповнює її предметнологічний зміст суб'єктивними відтінками оцінки, емоційності, експресивності, функціональностилістичної забарвленості, а також відтінками, зумовленими соціальними, ідеологічними, культурними, ситуаційними аспектами комунікації»* [Селіванова, 2003, с. 249].

На думку української мовознавиці Н.Г. Іщенко, конотативний компонент семантики мовної одиниці має два аспекти. Перший аспект висвітлює його як необов'язковий предметно-логічний, інформаційний компонент значення. Другий аспект – як рівноправну частину семантичної структури мовної одиниці. Обидва компоненти існують у будь-якій мовній одиниці тільки в різних співвідношеннях [Іщенко, 2010].

Українська мовознавиця О. В. Марчук називає конотацію невід'ємним макрокомпонентом у структурі ЛЗС. Він завжди наявний у слові й визначається типовими ситуаціями спілкування, у яких використовується певна мовна одиниця [Марчук, 2015, с. 96].

О. О. Тараненко подає власне тлумачення конотації “Енциклопедії української мови”: «*додаткові семантичні та прагматичні особливості («співзначення») лексичного значення та значень інших мовних рівнів, які нашаровуються на їхній предметно-поняттєвий аспект і можуть бути зумовлені як змістовою стороною, так і внутрішньою формою слова»* [Тараненко, 2004, с. 268].

Л.І.Мацько стверджує, конотативна інформація є додатковою до денотативно-десигнативної (предметно-понятійної), а також існує одночасно з нею, надаючи мовній одиниці змогу виконувати експресивні функції [Мацько, 2003, с.191–194].

Н. І. Бойко є противником бачення конотації лише як додаткового значення. На думку дослідниці, обов’язковими макрокомпонентами семантичної структури повнозначного слова є граматичний і денотативно-сигніфікативний. Інші ж становлять факультативні макрокомпоненти. Але під впливом семантики конкретного слова це може змінюватись. Тому конотація має здатність переходити до ядра лексичного значення слова [Бойко, 2005].

Іншу думку мають автори підручника «Сучасна українська мова. Лексикологія. Фонетика». Вони вважають конотацію додатковим, необов’язковим елементом значення, через це вона не є основним елементом значення. Натомість денотат «*характеризує конкретну, актуальну співвіднесеність лексичної одиниці з предметом чи ситуацією»,* а сигніфікат — узагальнено показує фрагмент об’єктивного світу [Бас-Кононенко, Бондаренко та ін., 2010, с.34].

Ми погоджуємось із думкою Н.І. Бойко. У цьому дослідженні ми називаємо конотацію макрокомпонентом значення, який може належати й до його ядра, і до периферії, що залежить винятково від реалізації мовної одиниці. На нашу думку, в українській мові є певна група мовних одиниць, в якому експресивно-оцінний компонент займає чільне місце й не може бути в периферійній зоні, бо без нього втрачається сутність значення. Наприклад,

лексема «*лементувати» — «говорити дуже голосно; галасувати»* [СУМ–20]. Або «*перемога» — «повний успіх у бою, що закінчився остаточною поразкою військ противника»* [СУМ–20]. У цих лексемах експресивно-оцінний або конотативний компонент має головне місце у структурі ЛЗС, оскільки саме оцінний елемент формує семантичне ядро слова. Також ми вважатимемо конотацію не тільки елементом значення певного слова, а додатковим значенням, що несе суб'єктивну емоційну оцінку певного явища.

1.4 Компоненти конотації

Встановлення компонентів конотації важливе для чіткого її окреслення. Та тут також не існує одностайної думки серед мовознавців. Насамперед ці проблеми з окресленням компонентів конотації пов'язані з їхнім тісним взаємозв'язком та можливістю бути компонентом як конотації, так і денотації.

У структурі конотації Н. І. Бойко в конотації три головні складові частини, які також можуть мати кілька необов'язкових елементів: «*експресивність (емотивність, оцінність, інтенсивність, параметричність); образність (внутрішня форма слова, мотивованість лексичного значення); стилістичні компоненти (стильові, хронологічні, соціальні, територіальні)»* [Бойко, 2005].

На думку Н. Г. Іщенко, конотація в системі мови та мовлення складається з багатьох елементів. Науковиця стверджує, що в системі мови конотація складається з «*експресивного, емоційного й оцінного»* компонентів; а в системі мовлення — «*експресивного, емоційного, оцінного і функціонально — стилістичного».* Більш детально дослідниця описує оцінний компонент, вона називає його «*схвальною або несхвальною вербальною оцінкою»*. Н. Г. Іщенко пропонує розмежовувати оцінний компонент значення й оцінне значення. Наприклад, лексеми *огидний, добрий, неперевершений* завжди містять у собі оцінку певних явищ, через це вони належать до слів з оцінним значенням. А в

словах типу *розумний і розсудливий* оцінка є тільки елементом значення [Іщенко, 2010, с.48–49].

За словами І. Горобець, конотація «*передає емоційне ставлення мовця до об'єкта через його дії та вчинки»,* через це у її структурі науковиця також виокремлює оцінний, експресивний та емотивний компоненти [Горобець, 2013, с. 78]. Цієї ж позиції дотримується В. Галаган. Емотивність науковиця визначає як елемент конотації, що присутній в семантичній структурі мовної одиниці, який висвітлює ставлення носіїв мови до певного явища в емоційному аспекті. В. Галаган тлумачить оцінку як компонент конотації, що показує ставлення носія мови до конкретного явища за абсолютною шкалою «добре-нейтрально(байдуже)-погано» і відносною шкалою «краще-так само добре-так само нейтрально-так само погано-гірше». Експресивність, на її думку, є конотативним відтінком «*семантики мовних одиниць поряд з емотивністю, оцінкою і функціонально-стилістичною забарвленістю і виявляється на різних рівнях мови».* Також бачимо у цій дефініції виокремлення функціонально-стилістичного компонента конотації [Галаган, 2008].

Усі компоненти, що були вказані раніше відносять до обов'язкових складників конотації. Відповідно вони найбільш детально дослідженні в лінгвістиці. Інші компоненти, які відносять до необов'язкових, не отримали достатньо уваги від мовознавців. Але існують певні напрацювання в напрямку дослідження інтенсивного й параметричного компонента конотації як елементів експресивного. Дослідження цих питань здійснили Н.І. Бойко та Т.Л. Хомич. Інтенсивний компонент (ІК) СС слова визначено ними як мікрозначення лексеми, яке має зв'язок із характеристикою позначуваного словом явища. Він є кількісно інтенсифікованим, а також співвідноситься з логіко-філософським поняттям міри. Наприклад, у лексемах *швидкий — повільний* ІК вказує на швидкість вияву певного явища. Параметричний компонент (ПК) СС слова науковиці визначають як мікрозначення лексеми, що має зв'язок із «*якісною характеристикою позначуваного словом явища і*

співвідносне з логіко-філософським поняттям норми». Наприклад, у лексемах *легкий — важкий* ПК висвітлює вагу певного явища або предмета. Дослідниці пропонують виокремлювати інтенсивно-параметричний компонент складник, якщо певна мовна одиниця містить два, й інтенсивний, і параметричний компоненти одночасно. Прикладом може бути лексема *гатили в* реченні: «*Ми з батьком гатили над усі сподівання влучно, раз за разом відстрілюючи від дерева всохлі гілки»* [Бойко, Хомич, 2011, с. 27].

Погляди на компоненти конотацій ми будемо враховувати задля встановлення особливостей використання мовних одиниць із певними конотаціями, їхньої мотивації, а також тенденцій для повторних номінацій.

1.5 Типологія конотацій

Сучасна лінгвістика подає велику кількість типологій конотацій. Найбільш поширеною є поділ конотацій за ступенем вкоріненості семантики в структуру слова – на **інгерентну** (є частиною внутрішньої семантики слова, не залежить від контексту) та **адгерентну** (виявляється тільки в певному контексті) конотацій [Зайченко, 2019, с. 82]. О. П. Михайлович-Гетто подає таку ж класифікацію, але називає ці конотації **оказіональними** (конотації, що виникають тільки в певному контексті) та **узуальними** (ті, що закріплені в значенні слова). У структурі узуальної конотації лінгвіст виокремлює інтралігвальні (наявні тільки в одній мові) та інтерлінгвальні (побутують у багатьох мовах). Окрім цього, О. П. Михайлович-Гетто у системі узуальної конотації виділяє **мікрогрупову конотацію** («*додатковий смисл, що виникає в певної групи людей, об'єднаних родом занять, територією в межах країни тощо»*), **макрогрупову конотацію** (за значенням вона дорівнює інтерлінгвальній конотації), **загальнолюдську конотацію** (відповідає загальнолюдським цінностям) [Михайлович-Гетто, 2006, с.115–116]. О. М. Калита пропонує подібну класифікацію конотацій. Вона зазначає, що в лексемах з іронічною інгерентною конотацією головним компонентом є

конотативний з іронічним забарвленням, а не денотативний. У лексемах з адгерентною іронічною конотацією *"елементи інших функціональних чи експресивних стилів виявляються в незвичному контекстуальному оточенні"* [Калита, 2006, с. 17].

Згідно з типологією Г. Б. Мінчак, існує три типи конотативних значень: 1) **денотативно-конотативний** (специфічний денотат номінанта викликає позитивну або негативну ідеологічну оцінку): *унезалежнитись*; 2) **конотативно-денотативний** (лексема націлена на умовний референт або на референт, якого не існує в реальности): *ворог (зрадник) народу* (у часи срср); 3) **власне конотативний** (ідеологічність визначена тільки ідеологічно-емоційною оцінкою суб'єкта, що є показником ставлення носія мови до позначуваного елемента): *мертва вода* [Мінчак, 2003, с. 7–8].

В. М. Євтушенко здійснила поділ конотацій відносно первісного емоційно-стилістичного забарвлення. І виділяє **неафективні** та **афективні** типи конотацій [Євтушенко, 2000, с. 203–207].

Н. І. Іщенко ділить конотації на два типи: **експресивна і функціонально-стилістична**. В їхніх межах науковиця виокремлює декілька інших різновидів: кваліфікативні асоціації (мають зв'язок зі слововживанням), емоційні й соціально-жанрові компоненти, емотивно-оцінна, асоціативно-фонова конотація, експресивні й соціально-контекстуальні значення, експресивні засоби конотації [Іщенко, 2011, с. 4].

Стилістичну, емоційну, оцінну та експресивну конотації визначає І. В. Ковалинська. Стилістичною конотацією дослідниця називає «*вираження в мовленні зв'язків між словами і відповідним функціональним стилем*» (*гарнесеньке личко* в художньому стилі). Оцінна конотація висвітлює ставлення мовця до предмета обговорення. Емоційна конотація відображає почуття мовця (*тато — татусь*), а експресивна — ступінь інтенсивности (*дош-дощик-дощище*)[Ковалинська,2014,с.85].

С. В. Сабліна виділяє ще **ситуативно-психологічні** та **власне**

психологічні типи конотацій, досліджуючи епістолярій Івана Франка та Ольги Рошкевич. До власне психологічних науковиця відносить такі конотації як: «*Після цілої історії чуюся таким сильним, здоровим, веселим, вдоволеним, охочим до роботи»*, «*Я знаю, що ти мене любиш, я знаю, як ти щиро любиш, — я спокійний, щасливий»* та ін. До ситуативно-психологічних: «*А тепер позволь і мені пофантазувати трошки о тобі, о твоїм приїзді, о нашім звиданні, котрого ожидаю, як той москаль каже «с заміранієм сердца»* та ін. [Сабліна, Стрюк, 2012, с. 368–369].

Л. Ф. Омельченко, В. О. Самохіна, Л. Ф. Соловйова виокремлюють **культурно-національну** конотацію. На їхню думку, вона властива більшою мірою метафорам і фразеологізмам. У термін культурно-національна конотація вони вкладають додаткові емоційно забарвлені значення, що містять ціннісні настанови та народну мудрість [Омельченко, Самохіна (Дмитренко), Соловйова, 2007].

Деякі мовознавці підходять до класифікації конотацій з іншого боку. Вони звертають більшу увагу на спосіб реалізації конотації в конкретному випадку. Таким чином М. Навальна виділяє **лексичні конотації**, маючи на увазі вторинні номінації, вмотивовані певним контекстом. Наприклад, «*відмивання» в ре*ченні: «*Жандармерія Іспанії затримала трьох громадян України, які очолювали міжнародну групу з «відмивання» грошей»*, — має значення: «*легалізувати награбовані гроші»* [Навальна, 2014]. Схожим чином конотації класифікує М. В. Бондар, називаючи їх **семантичними конотаціями** й додаючи до їхньої функції вираження національного тла слова, наприклад, *«країна чизбургерів»* (США) [Бондар, 2004]. В. І. Кононенко виокремлює **смислові конотації**, що не можуть бути сприйняті відокремлено від тексту, у якому вживаються. Тобто для того, щоби правильно зрозуміти значення конотації, потрібно ознайомитись із повним контекстом її використання. Як приклад він наводить «Баладу про соняшник» І. Драча, де без пізнання повної

структури тексту неможливо ідентифікувати, що під соняшником мається на увазі хлопчик [Кононенко, 2010].

У цьому дослідження ми будемо використовувати класифікацію О.П. Михайловича-Гетто та О. М. Калити й ділитимемо конотації на оказіональні (адгерентні) та узуальні (інгерентні). Вважаємо такий поділ найбільш доречним та узагальненим, враховуючи усі сучасні погляди на конотацію. Інші типології, на нашу думку, не беруть до уваги усіх особливостей виникнення і функціонування конотацій. Тому, обравши їх, ми не зможемо достатньо компетентно згрупувати всі мовні одиниці, досліджені в цій роботі.

1.6 Сучасні дослідження конотацій

Останні дослідження у сфері конотацій більшою мірою концентруються на їхньому встановленні в конкретній частині мови (прикметниках, дієсловах, іменниках та ін.), реченнях та синтаксичних конструкціях, конкретній тематиці, певній мовній одиниці та ін.

Семантичну структуру конотативних слів у мові преси початку XXI ст. вивчала Алла Стадній. Вона концентрувалась на взаємодії денотативного та конотативного елемента в дієсловах. Науковиця підтримує думку, що *“первинна денотативна сема називає предмет прямо, безпосередньо і так формує первинне значення слова. Вторинна денотативна сема має переносний характер, є похідною від первинної семи. Інші семи – конотативні, поділяються на три групи за ступенем віддаленості конотації від денотативної семи”* [Стадній, 2009].

Конотативні семи першого ступеня *“мотивуються денотативною семою”* (*відфутболити, заморозити*). До другого ступеня належать семи, що є немотивованими, вони втратили зв’язок з денотацією, мають *“асоціативно-образну природу”* (*ляпати, мочити*). Третій ступінь більшою мірою репрезентований фразеологізмами, що вже давно втратили свою

“денотативну співвіднесеність” (*втикати, язолити*). На думку дослідниці, виникнення конотативного значення спричинило *“співвідношення денотації та конотації”*. Окрім цього, А. Стадній висвітлює питання домінантности денотативного макроелемента над конотативним у дієсловах, наприклад, *відіпхнути* чи *латати*, та конотативного макроелемента над денотативним (*змакітрити, плескати*) [Стадній А., 2009].

Ю.І. Браїлко займалась дослідженням конотативного значення оніма «*кремль»* в українській поезії. Також дослідниця подає розвиток конотацій цієї лексеми від початкового позначення внутрішньої фортеці в містах давньої Русі до російської влади в сучасному розумінні. Ю.І. Браїлко звертала увагу на використання конотацій з позитивним та негативним емоційним забарвленням в українській поезії. Конотації лексеми *“кремль”* з позитивним емоційним забарвленням у своїх творах використовували В. Сосюра, П. Тичина, М. Рильський та ін.; з негативним – В. Марсюк, І.І. Багряний, Д. Павличко та ін. Ю. І. Браїлко продемонструвала як трансформувалось конотативне значення лексеми у різні періоди свого існування: «*місце радянської влади»* у часи існування срср, *«місце російської державної влади»* у період розпаду срср та утворення рф. Окрім цього, дослідниця зауважує, що лексема *«кремль»* має найвищий рівень взаємодії з онімом «*москва»* в різних спектрах — від «*виразно позитивних до виразно негативних»*. Станом на 2019 р. «*кремль»* — це «*держава — місце перебування керівництва держави (росії)»* [Браїлко, 2019].

До засобів вираження конотацій зверталась К. Бортун. Зокрема, вона досліджувала синтаксичні засоби вираження конотацій окличних речень у романі Наталки Доляк «Шикарне життя у Вуппералі». К. Бортун більш детально описує функціональні особливості конотацій окличних речень у тексті. Дослідниця вивчає це на основі власне звертань та риторичних звертань, виокремлених в романі. На думку К. Бортун, саме риторичні звертання є «*більш яскравим засобом виявлення почуттів».* Дослідниця вважає, що з допомогою використання саме цього типу звертань, герой має намір показати

свої переживання та стан душі. До експресивних засобів синтаксису науковиця також відносить еквіваленти речень: «*1) слова-речення, які виражені частками; 2) модальні слова-речення; 3) вигукові слова-речення; 4) еквіваленти речень, вираженні фразеологічними зворотами»* [Бортун К., 2022].

Я. Василенко досліджувала семантичні конотації понять *"батьківщина"* та *"патріотизм"* у мовній картині світу. Вона розглядає додаткові значення цих лексем з лінгвокультурологійного погляду. Аналізуючи зародження та історію слів, науковиця відстежує їхню еволюцію. Крім того, Я. Василенко описує перинні значення цих лексем, що існують й сьогодні. Вона підкреслює, що у 2014 та 2022 роках ці поняття набули особливого глибинного значення. Дослідниця також описує сутність і філософське сприйняття лексеми *"патріотизм"* у сучасних умовах, а також зіставляє українське та польське трактування цієї лексеми [Василенко, 2023].

Окрім цього, дослідження конотацій на сучасному етапі розвитку мовознавства бачимо в Попової Н.М. та Сингаївської Г. В «Аксіологічні конотації прізвиськових іменування політиків в іспаномовному медіадискурсі» (2021), І. В. Лосєва, В. В. Четайкіна «Експресивні емоційно-оцінні конотації ініціальних номінативних речень у художньому тексті» (2021), Анастасія Львова «Відтворення конотації лайливих слів в німецько-українському перекладі» (2024) та ін.

1.7 Методи, використані для дослідження конотацій

На цей час немає певних усталених методів дослідження конотацій. Існують методи семантичних досліджень, які не завжди можливо застосувати для встановлення додаткових значень слова. До них належить компонентний аналіз, метод семантичного поля, контекстуального аналізу [Алексенко, 2019]. Методологічна невизначеність конотацій, перш за все, полягає в проблематичности встановлення чітких меж між денотатом і конотатом, тобто між компонентами семантичної структури слова.

Вище вже було зазначено методи, використані в цьому дослідженні. Та вважаємо за потрібне звернутись до більш детального опису процесу встановлення конотацій.

Спершу вважаємо за необхідне зазначити, що саме ми називатимемо оказіональною конотацією. Вважаємо, що найкраще це можна визначити й пояснити на противагу узуальній конотації. Під узуальною конотацією ми будемо розглядати конотацію, що вже зафіксувалася в мові і є загальноприйнятою та загальнозрозумілою. Оказіональною конотацією називатимемо ту, що вживається зрідка й не зафіксована в мові, набуває такого значення тільки в певному контексті, є загалом зрозумілою, але не закріпленою в мові.

Отож, для встановлення оказіональности значень одиниць необхідно перевірити, чи справді ці одиниці мають саме оказіональну конотацію. Задля цього ми послуговувались корпусами української мови [ГРАК, MOVA.info] та тлумачними словниками [СУМ-11, СУМ-20]. Використання корпусів вважаємо за доцільне, оскільки не всі закріплені у свідомости конотації можуть бути подані в словниках, зважаючи на специфіку використання цих одиниць та обмежені можливості тлумачних словників. Буде здійснено пошук виявленої одиниці у вже вгаданих корпусах та словниках. Якщо ця одиниця вже вживалась у такому значенні, або це значення було вже закріплене за нею в словнику до часу використання її в тексті, вона вважатиметься узуальною. Якщо певна одиниця вперше набуває такого значення, або випадки вживання її саме з таким значенням достатньо нечастотні, вона — оказіональна.

Отож, провідний метод нашого дослідження — загальнонауковий метод **порівняння**, оскільки ми порівнюємо значення тієї ж одиниці. Окрім цього, нами було використано методи **синтезу та аналізу** для встановлення значення одиниць. Також тут було застосовано метод **дистрибутивного аналізу**. Оскільки встановлення значення певної одиниці не може відбуватись ізольовано від її оточення, адже від зміни будь-якого компонента оточення,

може змінить сприйняття, а від того і значення певної одиниці. Також вважаємо за необхідне застосувати метод **контекстуального аналізу**. Від дистрибутивного його відрізняє врахування особливостей автора та реципієнта, який сприймає певний текст. Це важливо, адже певні конотації, які закладає автор пісні у творі можуть вимагати додаткових пояснень, оскільки реципієнт може сприйняти їх по-іншому. Тому важливо враховувати індивідуальні особливості автора та можливі інтерпретації з боку реципієнта. Також цей метод враховує функцію і значення цієї одиниці в контексті всього тексту та історичної епохи, що важливо для правильної її інтерпретації. Вважаємо за необхідне застосувати метод **дискурсивного аналізу**, оскільки він розглядає певний текст як одне ціле з іншими текстами, приналежними до одного дискурсу. Тобто певні явища розглядаються поза межами певного тексту, враховуючи всі можливі досвіди. З допомогою цього методу ми з'ясуємо чи оказіональні конотації є індивідуально авторськими, чи є наслідком загальнонаціонального уявлення про найменування певної одиниці. Метод **концептуального аналізу** застосовано для коректного встановлення оказіональних конотативних значень та потенціалу їхнього переходу в узуальний тип із врахуванням мовної свідомости нації, різноманітних контекстів та асоціативних зв'язків.

У цьому дослідженні буде здійснено класифікацію виявлених оказіональних конотацій за семантичним принципом, що вважаємо найбільш доцільним, враховуючи специфіку виявлених конотацій і різноплановість форм їхнього виявлення. Тому також необхідно застосувати загальнонауковий метод **таксономії.**

Висновки до першого розділу

Ми встановили, що в сучасній лінгвістиці питання лексичного значення слова, семантичної структури слова, конотації та її складників залишаються не з'ясованими. Перш за все, проблема полягає у різниці трактування цих понять лінгвістами та в окресленні чітких меж їхніх складників.

Ми дослідили й виявили питання встановлення семантичної структури слова, що пов'язані з окресленням меж між її обов'язковою та необов'язковою частинами, встановленням їхньої значущости й рівноправности. Ми вважаємо, що через це існує неоднозначність у поглядах на місце конотативного елемента в СС слова. Науковці мають різні погляди на це питання: певна частина з них називає конотацію додатковим, необов'язковим компонентом значення; інша – визначає конотацію як рівноправний поруч із денотатом обов'язковий компонент СС слова. Та за словами Н. І. Бойко, перевага в СС слова конотативного чи денотативного компонента залежить лише від мовної одиниці та її оточення. З цим твердженням ми погоджуємось і будемо дотримуватись у дослідженні.

Ми з'ясували, що існує одностайна думка щодо компонентів конотації, на відміну від встановлення меж між компонентами СС слова. На думку більшости дослідників, обов'язковими є три складники конотації: експресивний, оцінний, емотивний; іноді туди також відносять образний та функціонально-стилістичний компоненти. У структурі цих компонентів можливе виділення і підкомпонентів.

Ми з'ясували, що існує безліч типологій конотацій, вони залежать виключно від критеріїв, які брали за основу. Певна частина науковців розглядали ступінь закладености конотації в систему мови та виокремлювали адгерентну й інгерентну конотації. Ця класифікація взята за основу для цього дослідження. Іншими критеріями класифікацій були чинники виникнення конотації, первісні емоційно-стилістичні забарвлення, компоненти конотації та ін.

Нам вдалось дати тлумачення поняттям узуальна та оказіональна конотації та дослідити останні тенденції вивчення конотацій у сучасному мовознавстві.

Окрім цього, ми встановили, якими методами ми будемо послуговуватись задля виявлення та класифікації конотацій: порівняння,

синтезу, аналізу, дистрибутивного, контекстуального, дискурсивного, концептуального аналізів та таксономії.

Отже, ми встановили, потребу в детальнішому дослідженні конотації як лінгвістичного явища з урахуванням усіх її компонентів, типів, реалізацій у конкретних мовних одиницях задля окреслення чітких меж між компонентами семантичної структури слова.

РОЗДІЛ 2. Оказіональні конотації в текстах пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення

2.1 Оказіональні конотації на позначення українських військових та військових рф

Варто зауважити, що більша частина текстів пісень, за винятком тих, де вірші письменників були трансформовані та покладені на музику, були створені та випущені за період 24.02.2022 – 24.02.2023. Через це більшість мовних одиниць матимуть конотативні значення об'єднані семою *"війна"*. Не зважаючи на те, що ці конотації оказіонального типу, вони стрімко увійшли в щоденне використання і мали цілком зрозуміле трактування для кожного, хто перебуває в контексті війни.

За результатами спостережень було з'ясовано, що одиниці, які мають позитивну конотацію «*українські військові/ герої»* були досить нечастотними. Переважали одиниці, що називали російських військових. Це говорить про потенціал до переосмислення форми саме негативних явищ. Також така тенденція спричинена подіями, а саме повномасштабним вторгненням, що є негативним явищем, тому й спонукає відповідні конотації.

У пісні «Українці борять» LESAN українських військових названо «***лицарями»***, оцінну характеристику підсилено означенням «*великі»*: «*І вам слава, сині гори,/ Кригою окуті./І вам,* ***лицарі великі****/ Богом не забуті»*. Також поширеним є використання лексеми «***козаки»*** на позначення українських військових, зокрема, у Jerry Heil «#КОЗАЦЬКОМУ_РОДУ»: «*Козацькому роду нема переводу/ Нема рівні* ***козакам****, що йдуть за свободу…»* З такою ж конотацією використано цю лексему в пісні Марії Кондратенко «ВАНЬКА-ВСТАНЬКА». Варто зауважити, що обидві лексеми початково мають позитивне емоційне забарвлення, закладене в первинному значенні слова. У СУМ-20 слово «*лицар»* має визначення середньовічного титулу в Європі, який давали дворянам. В українській історичній традиції так називали козаків-

запорожців, яким властиві доблесть та воєнне мистецтво. *Козак* — це вільна людина, який був селянином або небагатим міщанином, що осідав на південних землях України та захищав її від загарбників. Бачимо, що лексеми «*лицар»* і «*козак»* об'єднані семою «*козак»* та позначають однакові поняття — вільна та мужня людина. Беручи за основу саме таке розуміння цих слів, можемо сказати, що в наведених текстах вони позначають українських військових як доблесних і відважних воїнів.

Як уже зазначалось, найчастотнішими є одиниці, що називають російських військових. Вони наділені виразним негативним емоційним забарвленням. Зокрема, у тестах пісень «Азовсталь» DELAMER, «Не забудем і не пробачим» SKOFKA, «Паляниця» Banar, «Біля мого вікна» BURLA, СХОЖА, «Який день війни» Стас Корольов, «Допоможе ЗСУ» Chico, Qatoshi, «Рідна» Макс Бурла, та ін. використано лексему ***«орки»*** з конотацією «*російські військові»*. Це значення досить яскраво можна побачити в пісні «Допоможе ЗСУ»: *«Джавелін на максимум,/* ***оркам*** *буде так собі!»* У художній контекст її вперше ввів Дж. Толкін, так він називав злих істот-ординців [ВікіпедіЯ].

Варто зауважити, що імперіалістичне світобачення рф, а також їхні способи введення бойових дій, у значної кількости українців викликає асоціації з монгольським військом, яке у XII ст. на захоплених територіях утворило державу Золота Орда [ВікіпедіЯ]. Тому достатньо частотною була лексема ***«орда»*** на позначення військових рф. Згідно із СУМ-20, ця лексема має наступне первинне значення: «*Об'єднання кількох кочових племен під владою одного хана в тюркських і монгольських народів»* [СУМ–20]. Аналогічні лексеми бачимо ще в декількох композиціях: «Дочекаюсь» KOLA («*Ти там, де ворожа* ***орда****,/В якої немає серця…»*), «Дике поле» YARMAK, ALISA *(«Завили сурми, поле палає/ Знову* ***орда*** *із болiт наступає»*), «Все пам'ятаю» В. Морозов («*З півночі онде* ***орда*** *прориваєтьсяя/ І для цивільних нема укриття.»*) та ін. Також трапляються чіткіші окреслення сутности поняття «*орда»*, оскільки в

певних текстах до них було додане означення, що увиразнює сприйняття конотата в СС слова «*орда»*, наприклад, «***орда щурів»*** (“Дике поле”). Окрім цього, поширені різні варіанти цього слова з тією ж інтерпретацією. Зокрема, «***ординці»*** в «Дикому полі»: «*Всі* ***ординці*** *поховались, бо батько іде на Ви».*

Іноді траплялися росіянізми, що номінували російських військових, наприклад, у пісні «Тривога» SHUMEI: «*А зліва побратими/ Відстрілюють* ***рєбят»***. У пісні «Я — Україна» NK з такою ж конотацією вжито лексему *«****чужаки»***: «*Мої руки в крові* ***чужаків****/ Вони ніж нам встромили в спину/ Увірвавшись нахабно вночі…».*

У текстах деяких пісень були мовні одиниці з виразним негативним оцінним забарвленням, які чудово репрезентували ставлення українців до російських військових, що було підтверджено їхнім словником первинним значенням. Зокрема, у пісні «Дух гармат міцніший» Хорея Козацька, тут вжито лексему «***бузувір»***, що номінує військових рф**: «***Браття! Нум, на* ***бузувіра!****/ Нам нема куди втікати!»* У словнику бачимо наступне узуальне тлумачення цієї лексеми: «*Взагалі зла, жорстока людина; мучитель, гнобитель, недолюдок»* [СУМ–20]. У цьому випадку ми бачимо переосмислення лексеми, що первинно має негативне конотативне забарвлення та збереження цього забарвлення при вторинному номінуванні. За такою ж моделлю розглядаємо лексему «***бусурмани»*** в композиції «Все пам’ятаю» Віктора Морозова, слова до неї були написані під час окупації Київської області українським письменником О. Ірванцем: «*Будь вони прокляті, усі* ***бусурмани*** *ці/ З фюрером лисим мерзенним своїм!»* У словнику за цією лексемою закріплене лайливе значення [СУМ–20].

Траплялись достатньо нечастотні випадки, коли військових рф номінували мовними одиницями, що первинно наділені позитивним конотативним забарвленням. Наприклад, лексема *«****чадо»*** в пісні «Соловейко» BOTASHE: «*Де з мечами іде це* ***чадо,****/ Шоб ночами валити градом…»* У словнику це слово має значення «*дитина (син або дочка)»* [СУМ–11], окрім

цього, ля лексема може застосовуватись у жартівливому значенні. Ще одним прикладом такої ж моделі повторної номінації є лексема ***«сокіл»*** у пісні «Ой на горі» Артема Пивоварова, яка є сучасною адаптацією народної пісні «Ой, там на горі, ой, там на крутій…». У словнику вона, як і попередня лексема, має позитивне конотативне забарвлення: «*Юнак або чоловік, який відзначається красою, сміливістю, молодецтвом»* [СУМ–11]. А у тексті пісні, за словами самого виконавця (інформація взята з офіційною сторінки виконавця в YouTube), протлумачено як «*російська армія»*: «*Десь взявся* ***сокіл****/…/…/Він розлучив пару…»* На жаль, іноді на позначення російських військових було взято етнічну назву українців — «*русини»* в інтерпретації «***русня»:*** «*А наші люди, а українці/ Проти* ***русні/*** *Об'єднали вже цілий світ!»* (Х. Соловій «Українська лють»).

У пісні «Байрактар» Т. Боровка для номінації російських військових використано словосполучення: «***бараняча отара»***: «*Найкращий пастух* ***баранячих отар —*** */ Байрактар…»* У цьому ж тексті росіян було названо «***примарами»***, як наслідок того, що з ними має трапитись у майбутньому після взаємодії з безпілотником Байрактаром: «*З* ***бандитів*** *російських робить* ***примар****/ Байрактар…»* У цьому ж уривку слово, що й так має негативну узуальну конотацію «*озброєний грабіжник, розбійник»* (***бандит***) [СУМ-20], отримало додаткове оказіональне негативне значення «*російські військові».*

Гасло, ***«можем павтаріть»***, яке використовують росіяни для позначення Дня перемоги над нацизмом, і яке повністю суперечить загальноприйнятому світовому *«Ніколи знову!»*, отримало іронічне значення в пісні «Горить Москва» гурту «ДІТИ Фрістайла»: *«Ой у морі Чорному, тай москва горить / Припливайте знову* ***«можем павтаріть!»****»*. Подібне трактування можна побачити у творі Т. Компаніченка «Дух гармат міцніший», де в рядках *«За колоною колона / Пруть на нас* ***московські брили****…»* підкреслюється кількісна семантика конотації, маючи на увазі не просто ***«російські війська»***, а ***«величезну кількість російських військових»***.

Уже було згадано деякі одиниці, які без врахування конотативного елемента позначають певних тварин: **сокіл, бараняча отара**. У пісні Артема Пивоварова сокіл мав більш метафоричне значення, швидше авторську інтерпретацію цієї конотації. У Т. Боровка — сатиричне висвітлення. У пісні «MISTO MARII» THE PAMPHLETS лексема «***звірі»*** має яскраво виражене негативне конотативне забарвлення, яке ще було закладене в початкове значення слова: *«Дика, звичайно хижа, тварина»* [СУМ-20]. Таку ж конотативну характеристику можна дати словосполученню «***пекельні пси»*** в тексті пісні LELY45 «У рваних дротах». У пісні «Україно моя» Із сатиричною конотацією знову ж таки подана лексема «***примати»*** на позначення російських військових у пісні «Моя країна» YARMAK FT. TOF: «*Поламати волю, вбивати прийшли дикі* ***примати».***

Певні античні образи були використані в текстах деяких пісень не тільки як повторна номінація російських військових, а й росіян загалом. Наприклад, в пісні «Медея» Krechet, KOLA: «*Які брати? Не бачила там людей я/ Цей брат — убивця дітей, його звати* ***Медея…»*** Образ чарівниці Медеї зустрічався в багатьох давньогрецьких та давньоримських творах: Евріпід «Медея», Аполлоній Родонський «Аргонавтика», трагедія «Медея» давньоримського філософа Сенеки. Усюди вона зображена як безжальна, жорстока й егоїстична месниця [ВікіпедіЯ].

З виразною негативною конотацією, яка знову ж таки була закладена в первинне значення цих одиниць і перенесена при повторному найменуванні, є одиниці «***кривавий демон», «зараза»***, використані в пісні «Фортеця Бахмут» Антитіла. Ці ж властивості наявні в лексемі «***дикуни»*** в тексті пісні YARMAK «Хай нам, брате, пощастить».

2.2 Оказіональні конотації на позначення війни й перемоги

Цікавою для розгляду є опозиційна група конотацій, що позначають війну та перемогу. Саме ці групи потрібно розглядати як опозиційні та антонімічні, оскільки оказіональні конотації на позначення миру в текстах

проаналізованих пісень відсутні. Це спричинено абсолютним запереченням факту миру з росією серед українців та бажанням здобути тільки перемогу у війні.

У досліджених піснях значно переважають конотації на позначення перемоги у формах, де ядровою семою є *світло* або пов'язані із цим явища. Зокрема, у пісні «Світло» ROXOLANA присутнє протиставлення війни з перемогою. Війна отримала назву «*тьма»*, що вже має в собі закладену негативну семантику, «*світло»* — перемога, яка має протилежну позитивну конотацію. Процес здобуття перемоги переданий через метафору «***розсипле світло тьму»***. Зі світловими явищами також пов'язана лексема «***світанок»*** із «Перед світанком» POSITIFF, Michelle Andrade, Alina Pash, яка також позначає перемогу українців у війні з росіянами. Синонімічне значення має лексема «***сонце»*** в пісні YAKTAK «Переможе добро». Антонімічним до нього в цьому тексті буде слово «*туман»*. Разом ці лексеми утворюють метафору «***сонце ще засвітить туман»,*** яка відображає очікування майбутньої перемоги. Лексема «***сонце»*** з пісні «In The Shadows of Ukraine» Kalush Orchestra & The Rasmus використовується в метафорі на позначення перемоги — «***зійде сонце»***: «***Сонце зійде****, зникнуть усі вороженьки!»* Аналогічне значення має ще одна метафора з ядровим компонентом «світло» — «***сонце воскресає»*** («Лелека» ZLATA OGNEVICH). Варто зауважити, що в останній названій конотації процес перемоги не просто факт припинення бойових дій, а процес відновлення, відродження країни.

Інша група одиниць об'єднані цвітінням. У вже згаданій пісні «Перед світанком» присутня також словосполучення на позначення перемоги — «***білий цвіт»***: «*А ми її підійдемо!/ Явиться той* ***білий цвіт»***. Білий цвіт є алюзією до калини — символу України та водночас до відомої стрілецької пісні «Ой у лузі червона калина». Багато подібних одиниць використано в пісні Krechet & KOLA «Медея». Зокрема, «***квітень»***, «***квіткові залози окріпнуть і утворять нектар»***. Бачимо, що тут із настанням перемоги пов'язано також

відродження та відновлення всього, оскільки конотація закріплена саме за одиницями, що позначають розквіт та родючість.

Інші мовні одиниці з подібними конотаціями не мають спільної семи, але мають те ж саме позитивне емоційне забарвлення та позначають перемогу. Однією з таких є «***веселка»*** («MISTO MARII» THE PAMPHLETS). Також є одиниці, що репрезентують війну у формі певного процесу. Це ми бачимо в пісні Каті Качановської «Тихо», де власне лексема «***тихо»*** набула конотації «*перемога»*. «Тихо» в контексті пісні можна розуміти, як стан спокою після припинення бойових дій: «*Мені б заснути уночі, / А прокинутись — уже* ***тихо****, / Ніби нас усіх оминуло лихо!..»*

Мовні одиниці на позначення війни та її початку становлять значно меншу кількість у порівнянні із семантичною групою «*перемога»*. Також вони не репрезентують певних яскраво виражених семантичних груп. Та все ж їх можна об'єднати за певними умовними ознаками.

Група виявлених одиниць із конотацією «*війна»* об'єднані семою «*небо»*, яка самостійно не несе в собі жодного конотативного значення і виявляє його тільки в тісному зв'язку з іншими елементами її оточення. До них належить метафора «***небо впало на нас»*** (БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ «24/02»), де лексема «*небо»*, яка первинно має позитивну конотацію, оскільки викликає асоціації з місцем перебування Бога, у дистрибуції цієї метафори набула негативного конотативного забарвлення. Іншою метафорою з такою ж конотацією є «***загорнутись у ніч»*** («Місто Марії» Океан Ельзи), що пов'язана із семою «*небо»* асоціативними зв'язками. Компонент «*загорнутись»* у складі одиниці говорить про ставлення та сприйняття війни. Постфікс -сь позначає дію зворотну до себе, тобто йдеться про залученість кожного в процес війни.

Інші одиниці не можна об'єднати за семними принципом, вони об'єднані лише конотативним значенням. До них належить метафора «***поле палає»*** (YARMAK, ALISA «ДИКЕ ПОЛЕ»). «*Поле»* можна трактувати як українську землю, «*палати»* — активні бойові дії на цій території. Поєднання цих двох

лексем дає значення «*війна на українських землях*». «***Зброя навскіс»*** (SHUMEI «Тривога») окреслює процес війни, не як страждання, знищення чогось, що ми бачили в попередній конотації, а як боротьбу, збройне протистояння. Носійкою конотації війни також є лексема «***лютий»***, що номінує назву місяця, коли власне розпочалось повномасштабне вторгнення: «*Літо, коли важко радіти…/ Літо, коли в серці* ***лютий****/ І навколо холодно…»* (Bulvar Lu «Лютий»).

2.3 Оказіональні конотації на позначення України та рф

Ця група конотацій репрезентована достатньо невеликою кількістю одиниць, де кількість тих, що номінують рф переважає над тими, що номінують Україну.

У проаналізованих піснях було виявлено тільки одну лексему, що називає Україну, у пісні Аркадія Войтюка «Країна-фенікс» — «***країна-фенікс»***. Фенікс — це чарівний птах, який здатен відроджуватись із попелу. Тобто в конотацію вкладено здатність держави до відновлення після війни.

Конотації, що номінують рф, більш частотні в проаналізованих піснях. У тексті пісні Тараса Боровика «БАЙРАКТАР» рф названо «***велікая страна»***. Бачимо тут використання русизмів, які власне вживаються самими громадянами на позначення своєї країни. Це словосполучення в пісні має виразне іронічне емоційне забарвлення. За схожим принципом використано словосполучення «***русский мир»*** у пісні 100Лиця «Ми Україна» на позначення не тільки рф, але й сукупність усього того, що репрезентує це утворення.

Присутні також одиниці з виразною негативною семантикою, що закладено в первинне значення слова. Приклад такого ми бачимо в пісні «ДИКЕ ПОЛЕ» YARMAK, ALISA. Лексема «***болота»***, що первинно наділена негативним конотативним забарвленням, оскільки є «*грузьким місцем із надмірно зволоженим ґрунтом, здебільшого зі стоячою водою та вологолюбною рослинністю; багно, трясовина»* [СУМ-20], має в цьому тексті негативну оказіональну конотацію «*російська федерація»*.

Також трапляються достатньо нечастотні випадки, коли пісня побудована на фольклорних мотивах, тому щоб встановити значення певних мовних одиниць, необхідно було детально проаналізувати увесь текст пісні, беручи водночас до уваги час її написання. Зокрема, це стосується пісні Jerry Heil «#НЕСЕСТРИ», де «***дівка безталанна»*** має значення рф. У тексті пісні авторка розкриває це через алегоричне протиставлення образу двох сестер, де одна є протагоністом, інша — антагоністом. І через певні буденні проблеми подано взаємовідносини між Україною та росією.

Світ, створений Дж. Толкіном, був використаний не тільки на позначення російських військових, а й, щоб номінувати російську федерацію. Наприклад, у пісні «Моя країна» YARMAK FT. TOF вжито лексему ***“мордор”*** із конотацією «*російська держава»*: «*Ваша домівка брудний* ***мордор****.»* Аналогічне використання бачимо у «Не віддам» Master Kiba: «*Я за мир у всьому Світі, але без потвор/ Яких породив* ***Мордор»***. Мордор у творах Дж. Толкіна є осередком темряви й зла [ВікіпедіЯ]. Відповідно, для українців російська федерація асоціюється з місцем, де панують зло і негаразди.

Висновки до другого розділу

Було проаналізовано оказіональні конотації в корпусі А. Ми поділили конотації на три семантичні групи: на позначення українських та російських військових, на позначення війни та перемоги, на позначення України та рф. Саме ці семантичні групи були обрані через їхню найбільшу частотність у текстах пісень.

Ми побачили, що за кількістю значно переважають мовні одиниці з негативною конотацією, які стосуються росії: конотації на позначення російських військових, росії як держави, війни, яку спричинила рф.

Було виявлено певні тенденції щодо надання конотацій певним типам мовних одиниць. Одна з них – повторна номінація одиниць, що пов’язані з уявними світами та несуть негативну інформацію, такі як «***орки»*** та «***Мордор»*** зі світу Дж. Толкіна, Медея з грецьких мітів. Також достатньо частотні випадки

звернення до певних історичних явищ, які також несуть негативну конотацію та є образами-порівняннями сутности росіян або російських військових із певними історичними аналогіями, найпоширенішою серед них є «*орда»*. Ця лексема порівнює росіян із безжальними монгольськими ордами, які жорстоко захоплювали території.

Найбільшу групу мовних одиниць, що позначають російських військових є лексеми, які первинно пов'язані із семою «*тварина»*: звірі, бузувір, сокіл, бараняча отара та ін., що свідчить про несприйняття російських військових як частини цивілізованого світу.

Перемога у свідомости українців є чимось приємним, довгожданим, теплим. На таку думку нас наштовхує переважання мовних одиниць, які об'єднані семою «*світло»*. Війна також подається через одиниці, що пов'язані зі світилами, але відрізняється провідними компонентами темноти, зла, нещастя, падіння добра: *небо впало на нас, загорнутись у ніч.*

Також присутні одиниці з іронічною конотацією, у яких використано росіянізми: ***можем павтаріть, русский мир, велікая страна.***

Отже, бачимо, що значно переважають мовні одиниці з негативними конотаціями. Це свідчить про тенденцію до повторної номінації одиниць, що пов'язані саме з негативними явищами. Оскільки конотації — це, перш за все, явище спричинене оцінкою та емоціями, які викликають певні явища. Контекст, у якому творились тексти пісень, а саме повномасштабне вторгнення, що є негативним явищем, викликало тільки негативні емоції. Ці почуття могли бути пов'язані виключно з росіянами та рф, тому відповідно найбільше одиниць, які номінують саме їх.

РОЗДІЛ 3. Оказіональні конотації в текстах повстанських та стрілецьких пісень

3.1 Оказіональні конотації на позначення воїнів УПА та радянських військових

Проаналізовані повстанські та стрілецькі пісні (Додаток Б) характеризуються мотивами возвеличення відваги українських воїнів й описом того, що переживають українці, захоплені більшовиками. З огляду на це, цілком зрозумілим є використання мовних одиниць, де ядровою семою є «*козак»*. Оскільки історично козаки були й залишаються символом відваги та честі. У текстах цього типу пісень ці мовні одиниці мають конотацію «*воїни УПА та воїни УСС»*. Зокрема, їх називали «***козацьке плем'я»*** («Український народе, вставай зо сну»), «***козацькі діти»*** («В Карпатах сум і жаль настав»). Ці одиниці яскраво наголошувати на походженні воїнів, що символізує продовження традиції відваги українських борців.

Певна група конотацій репрезентована лексемою «*лицар»* на позначення воїнів УПА. У попередньому розділі вже було з'ясовано, що ця лексема має початкове позитивне конотативне забарвлення, оскільки первинно означає воїна чести та відваги. Це ми бачимо в декількох текстах пісень: «В Чорнім лісі» — «*В Чорнім лісі, (в) темнім борі -/ сурми, поклики, пісні…/ там гуляють «Різунівці»,/ славні* ***лицарі*** *грізні»*; «Ми лицарі без жаху й без смерти» — «*Ми лицарі без жаху й без смерти/ На злочин світа станем без ваги.»*; «То не грім загримів, то не бір зашумів» — «*Де ж ті вірні сини? Де поділись вони?/ Де ж ті лицарі гріжні, завзяті?»* Також присутнє використання спільнокореневого збірного іменника: «*Слава й честь вам, борці за свободу,/ вої ідеї святої,/* ***славне лицарство****, орли України,/ слава й честь вам, герої!»* («Слава й честь вам, борці за свободу») У цьому ж уривку на позначення воїнів УПА використано словосполучення з позитивними емоційними забарвленнями:

борці за свободу, вої ідеї святої, орли України. Бачимо, що на їхнє позначення використовувались означення з виключно позитивною семантикою, отже, воїни УПА сприймались як винятково позитивне явище.

З такими ж конотаціями вжито словосполучення «***брати грому і просторів», «борці за волю, славу й честь»*** у пісні «Ми смілі воїни суворі». Та варто зауважити, що в цьому тексті, окрім означень із позитивними значеннями, використано одиниці, які висвітлюють сприйняття рівня сили повстанців, зокрема, у словосполученні «***брати грому й повстанців»***, отож, тут ми бачимо підсилений інтенсифікований компонент конотації.

У деяких текстах пісень представлені одиниці, що висвітлюють спосіб життя повстанців, зокрема, час доби, коли вони можуть провадити свою діяльність — «***нічная брать»*** («Як засвітяться світла»). «***Лісові чорти»*** («Гей-гу, гей-га — таке то в нас життя») показує місцевість проживання повстанців — ліс, а також їхнє сприйняття — чорти. Сама лексема «*чорти»* має негативне забарвлення, але тут набуває іронічного позитивного вмісту.

У згаданій уже пісні «Слава й честь вам, борці за свободу» на позначення українських повстанців використано лексема ***«орли»*** так само як і в «Чорними хмарами вкрита руїна», що свідчить про асоціацію воїнів із переносним значенням цього слова «*сильна та мужня людина»* [СУМ-20].

У пісні «Зоріла золота заграва» українських повстанців названо «***спартанами»***, що свідчить про сприйняття їх як витривалих і мужніх воїнів, які ставлять обов'язок понад усе.

Мовні одиниці на позначення радянських військових значно переважають над тими, що номінують повстанців. Найбільш частотним є використання лексеми «***кат»*** у різний спосіб. У деяких текстах використано тільки цю лексему: «Чи то в хмарах гуде», «Світить місяць понад темним лісом», «Без рідної буди», «Гей, готуйте хлопці зброю» та ін. Також є група пісень, де ця лексема більш експресивно підсилена з допомогою означень, які з ними використовуються: «***червоний кат»*** («Під шум лісів», «Горять вогні,

моя Вкраїно»), «***кати більшовицькі»*** («О чарівні ночі майовії»), «***лютий кат»*** («Ми партизани»), «***кат-комуніст»*** («Із московського болота»), «***кат повстанський»*** («У неділю дуже рано»). Також є група пісень, де використано слова спільнокореневі до «*кат»* із *в*икористанням згрубілих суфіксів, що інтенсифікуюсь сприйняття слова, що первинно має негативне конотативне забарвлення, наприклад, -/йуг(а)/, у слові «***катюга»*** («Ми смілі воїни суворі», «Гомоніла наша Україна»).

У пласті текстів бачимо використання лексеми «***комуна»*** та її спільнокореневих слів за схожою до «***кат»*** моделлю. Перш за все, її поєднання з означеннями, що підсилюють оцінне значення одиниці або без означень, де інтенсифікація не така висока, але негативне значення залишається: «***московська проклята комуна»*** («Ми зродились із крови народу»), «***клятий комунар»*** («Світить місяць понад темним лісом»), «***комунар»*** («Гомоніла наша Україна»), «***комуна»*** («Христос Воскрес»).

Інша лексема на позначення радянських військових у текстах пісень вживається тільки з означенням для підсилення негативного емоційного забарвлення: «***орда чужих»*** («Ось день війни народної»), «***орда ворогів»*** («В Карпатах сум і жаль настав»), «***дика орда»*** («Зоріла золота заграва»), «***нові орди татар»*** («Це на Холмщині діялось, у початок зими»), «***орда шакалів»*** («Вже громом грянув гнів народу»). Як бачимо, тут використані означення, що підсилюють семантику чужости, ворожости, безжальности радянських військ.

У текстах пісень також були виявлені конотації на позначення радянських військ, що водночас показують сутність поведінки радянських військ — ***«бандити»*** («Ми партизани»), «***сарана»*** («Із московського болота»). Є ті, що протиставляють неправдиву теорію російської імперії про братні народи — «*Ми знищим катів — і* ***«братів»*** *що катами,/ й руками вільними по щастя сягнем»* («Свобода народам»). Також присутні одиниці, що відкривають справжню сутність російських військ — «***большевицькая голота»*** («Із московського болота»), «***босяри»*** («Там за зрубом»),

«***більшовицькі харцизи»*** («За сибіром сонце сходить»), «***московська голота»*** («А в середу дуже рано»), «***напасники»*** («Чорними хмарами вкрита руїна»), «***вовки»*** («КОЛИСКОВА»), «***хижаки»*** («Вже громом грянув гнів народу (Гей, Україна понад усе)»), «***московська банда»*** («Сиджу я в лісі»), «***тирани»*** («Зоріла золота заграва»), «***злодюга»*** («То не грім загримів, то не бір зашумів») та ін. Тут бачимо як і одиниці, що первинно позначають соціальний статус – ***«голота», «босяри»*** – бідних людей, так і одиниці, що порівнюють їх із певними негативними явищами — ***хижаки, тирани, злодюга.***

3.2 Оказіональні конотації на позначення війни й перемоги

Найбільш частотними одиницями на позначення війни є ті, що пов'язані з воскресінням, тобто відродженням, відновленням. Отже, перемогу у війні пов'язують не тільки з перемогою на полі бою, а й із відновленням України: «***воскреслий день»*** («Із гір Карпат лунає пісня волі»), «***Україна воскресне»*** («Я сьогодні щось дуже сумую»), «***великдень»*** («Єднаймось, брати-галичани»), «***воскресла держава»*** («Зоріла золота заграва»), «***воскресла Україна»*** («Христос воскрес, воскресла Україна»). Потрібно зауважити, що відродження України тут зіставляється з релігійним святом. Тобто перемога України сприймається як свято відродження.

Наступна група одиниць тісно пов'язана з національним символом України, відродження якого знаменує перемогу нашої держави: «***зацвіте калина»*** («Зірвалася хуртовина»), «***підіймати калину»*** («Ми сини могутньої країни»), «***підойняти червону калину»*** («Ой у лузі червона калина»).

У дослідженому корпусі (додаток Б) було також виявлено одиниці, що номінують процес перемоги України через фізичне звільнення держави. Тут Україна постає як жива бранка, що закута в кайдани. Звільнення із цих пут/кайданів знаменує перемогу. До цих одиниць ми відносимо наступні: «***звільнити з пут»*** («Христос Воскрес»), «***яремні пута ми вже пірвали і зруйнували царський трон»*** («О, Україно!»), «***Україна встала з тюрм»***

(«Зоріла золота заграва»). Отож, можемо сказати, що тут процес перемоги розглядається як суто фізичний процес перемоги на полі бою.

Певна група одиниць, які об'єднані семою «***сонце»***, репрезентують перемогу як щось світле, те, що несе щось нове, початок чогось: «***настане ясний день»*** («Як сонце заслонить…»), «***засяє ясне сонце»*** («Гей, станьмо, браття, як один»), «***сонце засяє»*** («То не грім загримів, то не бір зашумів»). Таке саме експресивне та емоційне забарвлення має лексема «*весна»*: «*Нехай ще ніч і свищуть снігові — /та завтра ж день і сонце і* ***весна****!»* («Ідуть по степах»), «*настане ще нам ясний день,/ще чудна* ***весна*** *нам загляне у віконце»* («Як сонце заслонить…»).

Значення прапора як сакрального елемента української держави розкривається в метафорах «***підіймати блакитний прапор»*** («Бувай, бо я вже відіжджаю»), «***залопотить блакитно-жовтий»*** («Збудись могутня Україно»), оскільки тут присутність прапора знаменує перемогу України. Таке ж значення Софії Київської розкривається в метафорі «***Софії дзвони загудуть»*** («Збудись могутня Україно»). Також перемогу пов'язують із відновленням давніх традицій, зокрема українського козацтва: «***шапки козацькі зацвітуть»*** («Збудись могутня Україно»).

У проаналізованих піснях (Додаток Б) виявлено незначну кількість оказіональних конотацій на позначення війни. Серед них бачимо дві, що позначають війну, як кровопролитне явище: «***вмиватись у крові»*** («Чом так сумно не весело»), «***кривавий тан»*** («Ой у лузі червона калина»). Ще три метафори передають процес війни через певні природні явища: «***занести снігом»*** («Занесло тебе снігом, Вкраїно»), «***наступають чорні хмари», «дощі накрапають»*** («Чорні хмари наступають»).

Висновки до третього розділу

У проаналізованому корпусі (Додаток Б) ми виділили дві семантичні групи мовних одиниць з оказіональними конотаціями: ті, що номінують українських та російських військових; ті, що номінують перемогу та війну. На

відміну від попереднього корпусу (Додаток А), тут нам не вдалось виокремити семантичну групу, що позначає українські землі чи російську імперію.

У першій семантичній групі більшу кількість одиниць становлять ті, що номінують російських військових. Серед них найбільш частотними є одиниці з ядровими семами «***кат», «комуна»*** і ***«орда»***, що репрезентує сприйняття росіян. Вони постають безжальними вбивцями, які слідують тільки встановленим приписам. Усі одиниці, що позначають росіян, мають виразні негативні конотації. Того ж не можемо сказати про ті одиниці, які позначають воїнів УПА. Більшість одиниць первинно мають позитивні конотації, але є словосполучення «***лісові чорти»***, що початково має негативне оцінне забарвлення. Та все ж можемо говорити про тенденцію до повторної номінації з негативним значенням одиниць, що первинно мають негативне конотативне забарвлення. І, навпаки, конотації з позитивним значенням при повторній номінації залишаються позитивними.

Також ми встановили, що мовним одиницям з оказіональною конотацією на позначення російських військових властиве більш конкретне визначення, напряму пов’язане з тими процесами і явищами, які відбувались.

У другій семантичній групі слів, що позначають війну та перемогу за кількістю значно переважають одиниці, що номінують перемогу. Серед них варто виокремити ті, що семантично пов’язані з воскресінням, переродженням. Це говорить про сприйняття перемоги, як не тільки перемоги на полі бою, а і як відновлення держави.

Також можемо стверджувати про тенденцію до уніфікації мовних одиниць-носіїв конотативного значення. У текстах стрілецьких та повстанських пісень вони досить тісно пов’язані та схильні утворювати свої власні семантичні групи.

РОЗДІЛ 4. Порівняльна характеристика конотативних одиниць з однаковим значенням на основі раніше виокремлених одиниць в корпусах текстів пісень

4.1. Порівняння оказіональних конотацій на позначення українських та російських військових

Виявлені оказіональні конотації в текстах пісень (Додаток А, Додаток Б) мають ряд подібних та відмінних ознак. Перш за все, бачимо, що мовні одиниці на позначення російських чи радянських військових значно переважають над тими, що позначають українських військових чи воїнів УПА та УСС.

В обох корпусах були виявлені мовні одиниці, що мали не тільки однакове конотативне значення, а й були ідентичними за формою. Зокрема, це стосується використання слів ***«лицар»*** *і* ***«козак»*** для найменування українських військових. Це свідчить про збереження традиції до зіставлення українських військових із рисами доблесної, відважної, хороброї та дужої людини.

Суттєвою відмінністю між двома корпусами пісень є те, що на позначення воїнів УПА значно частіше використовуються означення для інтенсифікації ступеня вираження ознаки, наприклад, ***борці за свободу, вої ідеї святої, орли України***. Тобто можемо говорити про тенденцію до більш емоційної характеристики українських воїнів у повстанських піснях, ніж у піснях, що виходили за рік повномасштабного вторгнення.

Як уже було сказано, одиниці, що позначають російських військових значно переважають. Серед них основний пласт становлять ті, що використовують лексему «***орда»*** на їхнє позначення. Ця лексема, як уже згадувалось вище, первинно має негативне конотативне забарвлення, оскільки історично позначає монгольські орди, які безжально нищили все на шляху до підкорення. Отже, можемо стверджувати про незмінність у сприйнятті радянських та російських військових, як негативного явища.

У текстах пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення бачимо використання конотацій на позначення російських військових, що прирівнюють їх до тварин: ***бузувір, сокіл, бараняча отара, звірі, примати***. Або ж характеризують як щось чуже, дике, нерідне: ***чужаки, бусурмани.*** Натомість у текстах повстанських та стрілецьких пісень – виразне порівняння радянських військ із політикою, яку вони провадять, через це номінування їх «***комуною»*** з різними означеннями, що додають експресивності: «***московська проклята комуна», «клятий комунар»*** та ін. Потрібно зауважити, що первинна конотація лексеми «***комуна»*** має нейтральне забарвлення, оскільки позначає «*колектив осіб, що об'єдналися для спільного життя на засадах спільності майна та праці»* [СУМ-20]. Тобто бачимо несприйняття радянських військових як носіїв чогось людського, притаманного живим людям. Також присутні одиниці, які дають якісну характеристику радянським військовим — ***голота, босяри —*** що висвітлює інтенсивність їхнього сприйняття як «професійних» військових.

Можемо сказати, що слова, які позначають радянських та російських військових володіють первинною (узуальною) негативною конотацією в значній частині текстів пісень. Та деякі з них мають протилежну первинну конотацію — ***чадо, сокіл —*** у текстах пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення. У повстанських піснях була виявлена тільки одна подібна одиниця — «***брати»*** з іронічним значенням.

Це говорить про потенціал до збереження негативного емоційного забарвлення тих одиниць, що первинно ним володіють. Або до надання певного емоційного забарвлення тим одиницям, що первинно мали нейтральне значення. Також можливі варіанти до надання негативної конотації тим одиницям, що первинно володіють позитивним емоційним забарвленням. Усі ці тенденції характерні для текстів обох корпусів пісень.

4.2. Порівняння оказіональних конотацій на позначення війни та перемоги

Спільним у мовних одиницях із конотативними значеннями «*перемога»*, що були виявлені в текстах двох пісень є передання цього процесу через асоціації з певними хорошими явищами, які очікувано після завершення війни. Про це нам говорить використання лексем та метафор, де семою, яка пов'язує їх усіх є «***світло»***. Проте в текстах, які вийшли за рік повномасштабного вторгнення (Додаток А), бачимо, що використання мовних одиниць, які знаменують настання світла (перемоги) як наслідок подоланням цим світлом темряви або туману (війни): «***розсипле світло тьму», «сонце ще засвітить туман»***. Присутні також мовні одиниці, що знаменують настання перемоги як процес без особливих додаткових семантичних навантажень: «***зійде сонце», «сонце воскресає», «світанок»***. З такими ж значеннями використано аналогічні мовні одиниці в корпусі текстів українських та повстанських пісень: «***настане ясний день»***, «***сонце засяє», «засяє ясне сонце».***

У корпусі повстанських пісень є досить значний пласт мовних одиниць на позначення перемоги, де вона знаменується як відродження, відновлення, оскільки ядро становить лексема «*воскресати»*: «***воскреслий день», «Україна воскресне», «великдень», «воскресла держава».*** У корпусі А такі одиниці нечастотні. Та цікавою для розгляду є метафора «***сонце воскресає»***, де поєднано відродження з хорошим, приємним явищем.

Подібності між мовними одиницями, конотативними значеннями яких є ***«війна»***, у текстах пісень двох корпусів встановити важко. Їх також досить складно об'єднати за додатковими ознаками в межах одного корпусу. Отже, бачимо різний спосіб репрезентації війни.

У текстах пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення бачимо опис війни як чогось жахливого, темного, але занадто узагальненого, метафоричного, без конкретизації наслідків: «***небо впало на нас», «загорнутись у ніч»***, «***поле палає»*** та ін. Натомість у текстах повстанських

пісень бачимо не тільки метафоричний спосіб її зображення, а і врахування того, що вона із собою несе — смерть. Це відображено через використання слів «*кров»* та спільнокореневих до нього: «***вмиватись у крові», «кривавий тан».***

Висновки до четвертого розділу

Нами було здійснено порівняльний аналіз мовних одиниць з оказіональними конотаціями, які належать до двох виділених нами семантичних груп — на позначення українських військових/воїнів УПА та російських/радянських військових; на позначення війни та перемоги. Порівняти семантичну групу «*Україна й росія»* не вдалось, оскільки в текстах повстанських та стрілецьких пісень їх не вдалось виокремити.

Ми змогли простежити різні тенденції, які були присутні ще в повстанських піснях та збереглись у сучасному розумінні. Зокрема, до повторної негативної номінації одиниць, що первинно є носіями негативного значення, які застосовувались на позначення російських та радянських військових. І збереження позитивного конотативного забарвлення в одиницях, що номінують українських військових і воїнів УПА. Відповідно через це зустрічаємо найменування українських військових — *козаками, лицарями;* російських — *ордою, звірами, хижаками.*

Таку подібність у використанні мовних одиниць, емоційних забарвлень та схожих тенденцій можна пояснити близькістю історичних фактів. Перш за все, ворог, росіяни, їхній спосіб поведінки, введення війни. Також це пояснюється стабільністю в рисах українських військових і воїнів, сприйняття їх суспільством.

Внаслідок аналізу ми виявили, що перемога в текстах обох корпусів найчастіше пов’язана зі світлом, появою нового життя. Водночас є певні відмінності в баченні війни. У текстах, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення, семантика війни більш узагальнена та метафоризована, у текстах повстанських та стрілецьких пісень — більш конкретно зображена. Це можна пояснити тим, що пісні корпусу А мають авторів тексту, тобто є наслідком

переосмислення та романтизації авторів текстів, тоді як повстанські пісні можна віднести до текстів, створених народом, тому вони й наділені більш конкретним висвітленням подій.

ВИСНОВКИ

У дослідженні ми вказали основні труднощі у визначенні понять семантичної структури слова й конотації, становлення їхніх складників, які стосуються відсутности одностайної думки щодо встановлення меж їхніх окремих компонентів. Було виділено основні критерії поділу конотацій за типами (ступінь закладености конотації в систему мови, чинники виникнення конотації, первісні емоційно-стилістичні забарвлення, компоненти конотації). В результаті ми виявили, що найкращим для цього дослідження є типологія конотацій, що базується на ступені закладености конотативного значення в систему мови та мовлення. Тому в цьому дослідженні ми користувались поділом конотації на узуальний і оказіональний типи, оскільки за таких умов ми зможемо коректно проаналізувати попередньо виділені нами мовні одиниці.

Було досліджено значення понять узуальна та оказіональна конотація і визначено основні принципи їх розмежування. У цьому дослідженні узуальною ми називаємо конотацію, що означає загальноприйняте значення, яке закріплене у свідомості мовця і не потребує додаткових пояснень. Оказіональна конотація, навпаки, є тимчасовою і може виникати лише в конкретному контексті. Основним критерієм, за яким було визначено статус оказіональності значення, є частота використання мовних одиниць із певною конотацією в різних контекстах протягом різних періодів часу. Якщо такі випадки були нечисленними, конотація вважалася оказіональною.

Також було встановлене конотативне значення виділених мовних одиниць із допомогою різних методів аналізу: контекстуального, дистрибутивного, концептуального та дискурсивного. Метод порівняння був застосований для встановлення оказіональности одиниці.

Було виявлено, що велика частотність певних одиниць, яким притаманна оказіональна конотація, свідчить про можливість їхнього переходу до узуального типу. А також використання схожих або ідентичних одиниць у

текстах обох корпусів, що репрезентують різні історичні відрізки часу. Переосмислені явища в текстах повстанських чи стрілецьких пісень набули такої ж форми відображення в піснях повномасштабного вторгнення. Це говорить про закорінені асоціації, які мають потенціал переходу до узуального типу.

Таким чином, частотне використання цих мовних одиниць з конотаціями, що на цей час, мають статус оказіональности в майбутньому, яке буде супроводжуватись їхнім закріпленням у словниковій системі мови або в корпусах, що відображають не тільки кодифіковані мовні одиниці, буде свідчити про набуття цими одиницями узуального статусу.

Більшість мовних одиниць були наділені негативною мовною конотацією, оскільки мали прямий зв'язок із подіями, під час яких були написані або трансформовані тексти пісень. Таким чином, можна стверджувати, що формування конотацій залежить від мовних і позамовних чинників, де позамовні чинники мають значну перевагу, оскільки конотації є результатом переосмислення певних понять і явищ, зумовлених контекстом, у якому перебувають носії мови.

Також нами були виявлені ступені експресивности, оцінности, інтенсивности певних конотативних значень, що репрезентує особливості форми їхнього втілення. Ми побачили, що збільшення цих показників найчастіше спричинене використанням означень або певних емоційно забарвлених суфіксів в одиницях.

Отже, конотації потребують подальших досліджень для чіткого окреслення всіх можливих тимчасових та постійних значень мовних одиниць. Напрацювання в цьому напрямку будуть необхідні для аналізу семантичної структури будь-якої мовної одиниці, що матиме вплив на її потенційну сполучуваність з іншими мовними одиницями. Ці дослідження будуть необхідними для вдосконалення методів ручної та автоматичної обробки текстів і мовних одиниць. Окрім цього, вони мають суттєве значення для

соціолінгвістичних та лінгвокультурологійних студій, оскільки відображають мовну та позамовну діяльність носіїв мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексенко С.Ф. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка. 2019. 31 с.
2. Бас-Кононенко О.В., Бондаренко В.В. та ін. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / за ред. А.К. Мойсієнка. Київ: Знання, 2010. 270 с.
3. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти. Ніжин: АспектПоліграф, 2005. 552 с.
4. Бойко Н. І., Хомич Т. Л. Конотативна лексична семантика: інтенсивний і параметричний складники: монографія. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 167 с.
5. Бондар, М. В. Семантичні конотації в концептосфері української мови. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2004. Вип. 9. С. 52–57.
6. Бортун К. Синтаксичні засоби вираження конотації окличних речень у романі Наталки Доляк «Шикарне життя у Вуппералі». *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2022. Вип. 53. Том 1. С. 166 - 172
7. Браїлко Ю. І. Функційність оніма Кремль в українській поезії. *Записки з українського мовознавства*. 2019. Вип. 26(1). С. 189–200.
8. Василенко Я. Поняття батьківщина, патріотизм у мовній картині світу: семантичні конотації. *Український світ у наукових парадигмах: м*атеріали
9. Вишивана Н. Природа і структура лексичного значення в сучасній лінгвістичній науці. *Наукові записки.* 2017. Вип. 154. С. 447–451.
10. ВікіпедіЯ. Вільна ениклопедія: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0 %93 %D0 %BE%D0 %BB%D0 %BE%

D0 %B2 %D0 %BD%D0 %B0_%D1 %81 %D1 %82 %D0 %BE%D1 %80 %D1 %96 %D0 %BD%D0 %BA%D0 %B0

11. Вільчинська Т. Конотація в змістовій структурі концепту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Сер.: Мовознавство.* 2007. Вип. 1 (16). С. 328–339.
12. Всеукраїнські наукові читання, присвячені 85-ій річниці від дня народження доктора філологічних наук, професора О. Г. Муромцевої, м. Харків, 16 лютого 2023 р. Харків, 2023. Вип. 10. С. 72–77.
13. Гайденко Ю. О. Лексичне значення слова з прагматичної перспективи. *Актуальні питання розвитку науки та освіти:* матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 24–25 серпня 2022 р. Львів 2022. С. 33–36
14. Галаган В. Емотивність, експресивність та конотація як засіб вираження оцінки. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Філологічні науки.* 2008. Вип. 80. С. 171–178.
15. Генеральний регіонально анотований корпус української мови: URL: https://parasol.vmguest.uni-jena.de/grac_crystal/#dashboard?corpname=grac16
16. Гіщинський Є. І. За волю України: антол. пісень нац.-визвол. змагань / записи, розшифрування, гармонізація, оброб., перепис нот. / упоряд., прим., ст. Є. Гіщинського. Вид. 2-ге, допов. Луцьк: Волин. книга, 2007. 90 с.
17. Горобець І. Види співвідношень конотативного й денотативного макрокомпонентів у структурі іменників, прикметників і дієслів. *Мандрівець*. 2013. № 5. С. 78–80.
18. Електронний архів українського фольклору: URL: https://folklore-archive.org.ua/

19. Євтушенко В.М. Дихотомічна система типів конотації. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна.* 2000. № 500. С. 203–207.
20. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису: Монографія. Вид. 2-ге, виправл. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 294 с.
21. Зайченко, Ю. О. Конотація як лінгвістичне явище: дефініція, типологія, властивості та структура. Science and Education a New Dimension. Philology, 2019, с. 81–85. URL: https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Connotation-as-a-Linguistic-Phenomenon-its-Definition-Typology-Features-and-Structure-Yu.-Zaichenko.pdf
22. Іщенко Н. Г. Конотація в системі мови й мовлення. *Наукові записки. Сер.: Філологічні науки (мовознавство).* 2011. вип. 95. С. 3–7.
23. Іщенко Н.Г. Оцінний компонент лексичного значення слова. *Філологічні трактати.* 2010. Т.2, № 3. С. 47–50.
24. Калита О.М. Мовні засоби вираження іронії в сучасній українській малій прозі: автореф. дис.… канд. філ. наук: 10.02.01. Київ, 2006. 23 с.
25. Ковалинська І.В. Contrastive Lexicology. навч. посібник. Київ: Вид-во «Україна», 2014. 222 с.
26. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень. СумДПУ імені А.С. Макаренка. 2020. 44 с.
27. Кононенко В. І. Смислові конотації в структурі тексту. *Мовознавство.* 2010. № 2–3. С. 146–155.
28. Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996–1997. Т. 25. С. 581.
29. Левицький В. В. Лексикологія німецької мови. Вінниця: Нова Книга, 2014. 390 с.
30. Левицький В. В. Сучасне розуміння структури лексичного значення. *Мовознавство*. 1982. № 5. С. 13–19.
31. Лінгвістичний портал MOVA.info: URL:http://www.mova.info/

32. Марчук О.В. Конотативний простір світу англомовного фентезі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* Одеса, 2015. № 19. С. 95–97
33. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О.М. Стилістика української мови: підручник / за ред. Мацько Л. І. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
34. Михайлович-Гетто О.П. Оказіональний та узуальний типи конотацій квазітермінів у текстах комерційної реклами. *Вісник СумДУ.* 2006. № 3(87). С.114–118.
35. Мінчак Г. Б. Конотативна семантика сучасних ідеологічно забарвлених номінативних одиниць (на матеріалі української преси 90-х років XX століття): автореф. дис.… канд. філ. наук: 10.02.01. Київ, 2003. 22 с.
36. Навальна М. І. Лексичні конотації як експресивний засіб мовлення. *Психолінгвістика.* 2014. Вип. 16. С. 127–135.
37. Омельченко Л. Ф., та ін. Культурно-національні конотації англійських композит. *Новітня філологія*. 2007. 6 (26). 74–86.
38. Онлайн-версія «Словника української мови» в 11 томах: URL: http://sum.in.ua/
39. Пуківський Ю. Повстанські пісні з голосу Софії Парпан із села Долиняни Рогатинського району Івано-Франківської області. *Міфологія і Фольклор*. № 3–4 (21). С.118–124.
40. Сабліна С. В., Стрюк Т. В. Засоби вираження ситуативно-психологічних та власне психологічних типів конотації в інтимних листах Івана Франка до Ольги Рошкевич. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки* Запоріжжя, 2012. Вип.1. С 367–370.
41. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2003. 716 с.
42. Семашко Т. Ф. Дефініція лексичного значення слова. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.*

Серія 10. Проблеми граматики й лексикології української мови: збірник наукових праць. Вип. 5. 2009. С. 82–84.

43. Сосюр де Фердинанд. Курс загальної лінгвістики. Київ: Основи, 1998. 324 с.
44. Стадній А. С. Взаємозв'язок конотативного й денотативного компонентів у лексичному значенні. *Лінгвістичні студії.* Донецьк, 2009. Вип. 18. С. 119–123.
45. Тараненко О.О. Конотація. *Українська мова. Енциклопедія.* Київ, 2004. Вид. 2-ге, випр. і допов. С. 820.
46. Тлумачний словник української мови у 20 томах: URL: https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0
47. УКРЛІТ.ORG: URL: http://ukrlit.org/
48. Bloomfield L. Language. Chicago: University of Chicago Press, 1984. 584 p.
49. Erdmann K.O. Die Bedeutung des Wortes. Leipzig, 1925. 382 S. 19.
50. Huang Y. Pragmatics. Oxford: Oxford University Press, 2007. 367 p.
51. Lyons J. Semantics. V. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1977. 375 p.
52. Porzig W. Die Einheit des Wortes. Ein Beitrag zur Diskussion. *Sprache-Schlüssel zur Welt*. Düsseldorf, 1959. S.158-163.
53. Youtube: URL: https://www.youtube.com/

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А (Корпус текстів пісень, що вийшли за рік повномасштабного вторгнення)

Умовні скорочення, використані у корпусі:

укр – текст написаний тільки українською мовою,

укр-англ – у тексті використано українську та англійську мови,

укр-ісп – у тексті використано українську та іспанську мови.

URL:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1ZPVyC6xIvGmLToPUj0aXUNPSpqv3Vp05lwUYmc9Vsls/edit#gid=615756301

Зразки:

Текст пісні (*помилки у текстах пісень, допущені їхніми авторами)	Назва пісні	Автор тексту	Автор музики	Виконавець	Дата написання тексту	Примітки	Дата виходу пісні	Тема пісні	Мова пісні	Покликання на пісню	Присвята	Жанр музики	Мовні одиниці з оказіональною конотацією	Одиниці, що позначають російських військових	Одиниці, що позначають рф	Одиниці, що позначають війну	Одиниці, що позначають перемогу	Одиниці, що позначають українських військових	Одиниці, що позначають Україну	Кількість одиниць з оказіональною конотацією
Темно... Так темно... Здається, що в цих стінах Я залишилась одна... Тихо і нестерпно... Я затуляю подих, Щоб надію не злякати... Бо так треба, Щоб не пірнути у зневіру, Кажуть до кінця, Триматися треба, Поки б'ється серце! Крізь тріщини і злами, Крізь згини і уламки Розсипе світло тьму, Зруйновані храми І страху тумани В мить розійдуться, як Світло нагадає нам, Що буде завтра!.. Світло нагадає, Вилікує рани!.. Світло нагадає, Що з нами буде правда!.. Світло нагадає нам, Що буде завтра!.. Світло нагадає, Вилікує рани!.. Світло нагадає, Що з нами буде правда!.. Світло горітиме, Моє світло палатиме, Світло не зникне!.. Світло не тліне, Воно буде, де правда, Як справжня розрада! І горе позаду, І знаю, як вдяду, Воно світить, не зрадить Мене у темну мить!.. Крізь тріщини і злами, Крізь згини і уламки Розсипе світло тьму, Зруйновані храми І страху тумани В мить розійдуться, як Світло нагадає нам, Що буде завтра!.. Світло нагадає, Вилікує рани!.. Світло нагадає, Що з нами буде правда!.. Світло нагадає нам, Що буде завтра!.. Світло нагадає, Вилікує рани!.. Світло нагадає, Що з нами буде правда!.. Моє світло!.. Світло!.. Світло!.. Моє світло!.. Світло!.. Світло!.. Моє світло!.. Світло!.. Світло!.. Моє світло!.. Світло!.. Світло!.. Моє світло!.. Темно... Так темно... Я знаю, що в цих стінах Не залишилась одна... Я все стерплю!.. І світло моє буде тут Горіти до кінця!..	Світло	ROXOLANA	Misha Gaiday	ZLATA OGNEVICH			29 лип. 2022 р.	Надія	укр	https://www.youtube.com/watch?v=mGNkLiBSAY	Працівникам ДСНС	поп	розсипле світло тьму, світло горітиме, світло палатиме, світло не зникне				розсипле світло тьму			4

Прийшли окупанти до нас в Україну, Форма новенька, воєнні машини! Та трохи поплавився їх інвентар - Байрактар... Байрактар... Російські танкісти сховались в кущі, Щоб лаптьом посьорбати довбані щі. Та трохи у щах перегрівся навар - Байрактар... Байрактар... Зі сходу припхались до нас барани, Для "вастановленья велікай страни"! Найкращий пастух баранячих отар - Байрактар... Байрактар... Їх доводи - всяке озброєння різне, Ракети потужні, машини залізні. У нас на всі доводи є коментар - Байрактар... Байрактар... Вони захопити хотіли нас зразу, І ми зачаїли на орків образу. З бандитів російських робить примар Байрактар... Байрактар... Російська поліція справи заводить, Та вбивцю рашистів ніяк не знаходить. Хто ж винен, що в нашому полі глухар? Байрактар... Байрактар... Веде пропаганду кремлівський урод, Слова пропаганди ковтає народ. Тепер нове слово знає їх цар...	БАЙРАКТАР	Тарас Боровок	Тарас Боровок	Тарас Боровок			18 бер. 2022 р.	Війна	укр	https://www.youtube.com/watch?v=hRiYXdiFHMo		поп	велікая страна, баранича отара, пастух, примари, бандити	баранича отара, примари, бандити	велікая страна					5
Полетіли пулі в наші вулиці, не на околиці, Солдат за Україну. Полетіли пулі в наші вулиці, це війна кожного, Того - хто знає Солов' їну. Полетіли пулі в наші вулиці, не на околиці, Солдат за Україну. Полетіли пулі в наші вулиці, це війна кожного, Того - хто знає Солов' їну. Плаче мама, що мені, повістку принесли, Ні, каже - це журба і сьозинка в неї на щоці. Тато защіпив рюкзак, наш не бачив ще вокзал, Скільки прощань, які, напевно, тай в останній раз. Їду в Київ, в голові, спогади всього життя, Плутаються, наче в березні зима. Відсуваю занавіс, грязного я поїзда, Точно не бачив таке ще сіре небо. Яке ж тут сіре небо. Яке ж тут сіре небо. Полетіли пулі в наші вулиці, не на околиці, Солдат за Україну. Полетіли пулі в наші вулиці, це війна кожного, Того - хто знає Солов' їну. Полетіли пулі в наші вулиці, не на околиці, Солдат за Україну. Полетіли пулі в наші вулиці, це війна кожного, Того - хто знає Солов' їну. Полетіли пулі в наші вулиці, це війна кожного, Того - хто знає Солов' їну.	Повістка			YAKTAK			7 бер. 2022 р.	Війна	укр	https://www.youtube.com/watch?v=gw5uL86PGeQ										0

Україно (Україно) Свята мати героїв (Свята мати героїв) Зійди до серця мого (Зійди до серця мого) Шумом Карпатських ручаїв (Шумом Карпатських руч Боїв славного завойовника Батька Хмеля (Боїв славно Свята (Свята) Могутня (Могутня) Соборна (Соборна) Слава Україні! Героям слава Завили сурми, поле палає Знову орда із боліт наступає Суне і суне, та ворог не знає Що на нього в нашім краю Тільки смерть чекає То не литаври б'ють, то серце в грудях Не в дзвонах лаври, тут вся сила в людях Злітають черепа від булави Всі ординці поховались, бо батько іде на Ви Військо тримає небо хоругвами Арійські лицарі вже йдуть за вами Яка б не сунула орда шурів З нами сили світу і Боги всіх наших прашурів Біси дохнуть, сонце сходить Ця земля воїнів родить Хай сміливих смерть обходить Гуляй, дихе поле Ворог сунеться без перестану Із землі прадіди повстануть І затягне на той світ, враже Наше дихе поле Нащо дивитися у чан ворожці? Поляжуть всі від меча Запорожців Знову набігла чорна хмара Терни перемелю, бо я По роду вільний характерник На всіх чужинців тут чекає згуба З Чорного моря Дістає Нептун свого тризуба Навіки всім легенда показова І ще покаже свою міць полк Азова Біси дохнуть, сонце сходить Ця земля воїнів родить Хай сміливих смерть обходить Гуляй, дихе поле Ворог сунеться без перестану Із землі прадіди повстануть І затягне на той світ, враже Наше дихе поле Біси дохнуть, сонце сходить	ДИКЕ ПОЛЕ		Ігор Перегудов	YARMAK, ALISA, Мирослав Дубинецький, Дмитро Савон, Богдан Степаненко			7 трав. 2022 р.	Війна	укр	https://www.youtube.com/watch?v=s1V0aFTI0aE		поп, реп	орда, болота, ординці, батько, хоругви, літають черепа від булави, дістає Нептун свого тризуба, полягти від меча Запорожців, арійські лицарі, орда шурів, поле палає	орда, ординці, орда шурів	болота	поле палає		арійські лицарі		11

Ця земля воїнів родить Хай сміливих смерть обходить Гуляй, дихе поле Ворог сунеться без перестану Із землі прадіди повстануть І затягне на той світ, враже Наше дихе поле																			

Не забудем і не пробачим Сонце світить, але небо плаче Не забудем і не пробачим Радий бачить, як горить ваш танчик Не забудем і не пробачим Сонце світить, але небо плаче Не забудем і не пробачим Радий бачить, як горить ваш танчик Ох, не хотів би бути я на вашому місці Хоч і на своєму страшно, тут в когось порожньо в ми Не чекали вас ніде тут: ні в селі, ні в місті Орки, ваші руки брудні, навіть коли руки чисті Тут і друзі, і рідні, і багаті, і бідні Тут і з пузом, і злидні, всі — і золоті, і мідні І в лютому, і в квітні гинуть і горді, і гідні Південні і східні, горять свої двори й сусідні Діти й діди, від біди накули піти Лиши квіти без води, але від вікон відійди Кілометрами бити, ворогами вкриті грунти Кілометрами іти будем вперед, аби перемогти Усім вам за короблем, пішли не за тим коропем Рубль падає, як бомба, гривня летить журавлем Усім вам за короблем, пішли не за тим коропем Героїв наших ми ніколи не забудемо імен Не забудем і не пробачим Сонце світить, але небо плаче Не забудем і не пробачим Радий бачить, як горить ваш танчик Не забудем і не пробачим Сонце світить, але небо плаче Не забудем і не пробачим Радий бачить, як горить ваш танчик Навіть, якщо скажуть, що буква "Z" це "У" Ви повірите, поки ми вірим в ЗСУ! Навіть, якщо скажуть: борщ в каструлі — це все суп Ви повірите, поки ми вірим в ЗСУ! "Рускій мір" позорить сам себе, позорить навіть війн Сука, руки забери від Маріуполя — не твій він "Рускій царь" закони пише сам, некпуючи біблійні В світі тиранам не місце, "вийди отсюда, розбійник!"	Не забудем і не пробачим		Teejaymusic	SKOFKA			6 трав. 2022 р.	Війна	укр	https://www.youtube.com/watch?v=b9EJWti5ZtI		реп	гривня летить журавлем, рускій царь							2
В небо "Мрія" ще злетить над вільною Україною Але біль не переболить за тих, хто вкритий землею В небо "Мрія" ще злетить над вільною Україною Але біль не переболить за тих, хто вкритий землею Не забудем і не пробачим Сонце світить, але небо плаче Не забудем і не пробачим Радий бачить, як горить ваш танчик Не забудем і не пробачим Сонце світить, але небо плаче Не забудем і не пробачим Радий бачить, як горить ваш танчик																			

Немає у нас бандерівців та москалів східних і західних Всі ми, і Леонід Макарович, і В'ячеслав Максимович Всі ми є народ України Досить нас ділити ось так На східних, західних, бандерівців Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька! Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька! Втомилася моя земля, Затихли ріки і моря, Це точно не твоя вина, Війна!.. Війна!.. Це мій дім!.. Тут так все знайомо Від прохожих до рідних стін, Тут сонце заходить І усе по своїй осі, Тут розум холодний, Тому так сильно прагне змін! Ми будем боротися, бо Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька! Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька! І тут сім'я моя, мій початок, Де з мечами іде це чадо, Щоб ночами валити градом, І згоряти потім в лічах. Та тебе час розчавить, Або кулемет і набій звичайний, Тут дівчата готові воювати, На тебе навели небувалий страх! Не колише, що сирена тишу, Уночі ламає, хто б не прилетів,	Соловейко			BOTASHE			29 квіт. 2022 р.	Любов до Батьківщини	укр	https://www.youtube.com/watch?v=NuscIJBNkx		поп, реп	чадо, меч, розчавить час, дихати у віхолу	чадо					4
Хочу, знала ти, шоб землю не залишу, Крок зробив, де самий перший у житті! Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька! Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька! Хотілось просто подякувати тобі За те, що все ось так і я Пишу рядки на колоритний біт. За те, що дихаю навіть у віхолу, За твоє сонце, за мою мрію! За те, що немає безвиході! На противагу злу, Лови посмішку з вуст моїх, Усі відповіді на біт будуть усними, Ніяк не можу напитись із джерела! Цей погляд час малював, Не стерти враз імена! Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька! Тут мій дім, козаченьки, У біді наша ненька, Там, де спів соловейка, Україна моя рідненька!																			

Милуюся тобою у ранковій тиші, Як теплий вітер твої жовті коси тіше, І почуття мої до тебе линуть, мов птаки... Єдина в світі і нема тебе рідніше!.. Твої обійми нашу мрію заколишуть!.. Мені так добре тут і зараз, коли поруч ти! Ти знай! Тебе в житті я не віддам нікому! Твої стежки ведуть мене додому! Тут народились ти і я! Живи! Тобі я заспіваю колискову! Тобі зізнаюсь у коханні знову, Бо ми з тобою є сім'я! Назавжди разом ти і я! Омріяна, осяяна! Та чорна хмара на країну насуває, Ворожа сила на кордоні все зростає І ми готові, як ніколи, боронить свій дім! Я знаю, що моя країна не вмирає! У небі ангел свої крила піднімає! Ми вільні люди, ми з тобою на своїй землі! Ти знай! Тебе в житті я не віддам нікому! Твої стежки ведуть мене додому! Тут народились ти і я! Живи! Тобі я заспіваю колискову! Тобі зізнаюсь у коханні знову, Бо ми з тобою є сім'я! Назавжди разом ти і я! Омріяна, осяяна Україна моя!	ЖИВИ	Юлія Рознен і Андрій Пісний	Юлія Рознен	Юлія Рознен			21 бер. 2022 р.	Україна	укр	Перший виклід світу: https://www.youtube.com/watch?v=z_i6TkQSEKA , доступний запис: https://www.youtube.com/watch?v=u5KvPV3sZTg		поп	ангел підіймає крила							1
Мамо, котрий вже день Я не чую тебе, Серце вмирає Ці прокляті звіри вас вбивають, Мам Повз мене проходить день, Я тепер частіше молюся Мамо, я так сильно боюся Більше ніколи Не обійняти А місто Марії не спить Воно б'ється вночі і зрання Воно кров'ю залите тепер Згоріли всі мрії і сподівання Місто Марії не спить Там ракети і кулі, зруйновані храми Мені знову б почути тебе, мамо, Мені б знову гуляти драмом Мені б знову гуляти драмом, Мені б знову гуляти драмом Небо вкривається димом Син без мати, мати без сина Все згоріло дотла Але в нас ще є сила Ми є сила! Мамо, я не боюся Знаю, зустрінемось знову Нас чекає вже перемога Ти тільки живи, тільки живи А місто Марії не спить Воно б'ється вночі і зрання Воно кров'ю залите тепер Згоріли всі мрії і сподівання Місто Марії не спить Там ракети і кулі, зруйновані храми Мені знову б почути тебе, мамо, Мені б знову гуляти драмом Мені б знову гуляти драмом Мені б знову гуляти драмом Мені б знову гуляти драмом Лютий зробив нас лютими Ми ніколи цього не забудемо Двам. веселку відбудуємо	MISTO MARII			THE PAMPHLETS			27 квіт. 2022 р.	Маріуполь	укр	https://www.youtube.com/watch?v=deqUsrHHQ2Q	Від Аля (The Pamphlets): "Мой великій родині, яка вижила під обстрілами у Маріуполі: Матусі Еліне - моєму янголу, найсильнішій жінці цього Всесвіту. Татові Олександру і двом братам, Глібу та Захару - моїм мужнім захисникам. Улюбленій хрещеній. Прекрасним дружинам братів - Яні та Валерії. Маленьким янголяткам - племіннику Давіду та племінниці Ксенії, чиї перші тижні життя пройшли у підвалі під звуки бомбардувань. Усім маріупольцям, які досі знаходяться у пеклі. Усім маріупольцям, які вибралися з нього. Усім, кому не вистачає надії у серці. Усім. хто хоче	поп	згоріли всі мрії і сподівання, веселка, звірі	звірі			веселка			3

На Пішаніці ще потанцюємо Мам, не плач за згорілими хатами Спалені фото не стерти з пам'яті А дім наш - це там, де є ти Ми так сильно країну любимо Що не візьмуть нас цими кулями Не здамо наше місто Марії Нікому, ні за що, ніяк Нікому, ні за що, ніяк Нікому , ні за що, ніяк Нікому, ні за що, ніколи											повернутися додому. Ми будемо гуляти драмом. Ми почуємо голос батьків. Місто Марії було, є і буде Україною."										
Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть! Геть! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Ой на гооорі москаля ждуть Ой на гооорі москаля ждуть А попід горою, яром-долиною ЗСУ йдуть ЗСУ йдуть Попереду пан Зеленський, Попереду пан Зеленський. Хай москаль хоч трісне — Не покине крііійсло Президентське Пан Зеленський Посередині Кім Віталій: Стрес тримає в руках зі сталі! Стоїть на сторожі, Крие від ворожих Геніталій Геніталій А позаду Арестович, А позаду Арестович Несе нам новини Гарні з України, Наче здобич Наче здобич В новинах нові українські герої шоранку! Вони крадуть наші серця, Наче цигани танки! Задерли планку, Сидячи на Банковій. Вони розбили їх впевненість, Як дрони банки!	#МОСКАЛЬ_НЕКРАСІВИЙ (ГЕТЬ З УКРАЇНИ)			Jerry Heil		ремейк української народної "ОЙ НА ГОРІ ТА Й ЖЕНЦІ ЖНУТЬ"	10 квіт. 2022 р.	Високопосадовці	укр	https://www.youtube.com/watch?v=s8-h21rk0Co	"ЗЕЛЕНСЬКОМУ, КІМ ТА АРЕСТОВИЧУ і, звісно ж, НАРОДУ УКРАЇНИ!"	поп, реп								0
Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть з України! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий! Геть! Геть! Геть! Геть! Геть з України, москаль некрасівий!																					

Ой чи то день чи то ніч? Чи разом чи то розлуки мить? Може ти вже забув мою тінь? Знай що в серці ти моєму навік Ой чи то день чи то ніч? Чи разом чи то розлуки мить? Чому ж ти голосно так мовчиш? А моє серце вилітає мов чиж… Ціну простих речей Ми розуміємо після звершень Що кращий момент лиш цей Де поцілунок наче вперше Колись ти зовсім не знав що далі І боляче так додолу падав І кроки твої були невдалі Чи просто ти був не тим ким мав би Ой йой йой Тепер кожен погляд важливий такий Ой йой йой Де на тобі одяг будь-який Ой йой йой Де я буду сива, але дуже красива Ой йой йой І ти кохатимеш мене постійно… Ой чи то день чи то ніч? Чи разом чи то розлуки мить? Може ти вже забув мою тінь? Знай що в серці ти моєму навік Ой чи то день чи то ніч? Чи разом чи то розлуки мить? Чому ж ти голосно так мовчиш? А моє серце вилітає мов чиж… Почуй, почуй, що ми ще рідні Зовсім, зовсім не чужі Відчуй, відчуй моє проміння Ти просто все як є скажи… В тебе немає часу Хоч і на найважливіше Але я не прошу Мій спогад моя тиша…	Чи разом?	KOLA	KOLA	KOLA			2 черв. 2022 р.	Кохання	укр	https://www.youtube.com/watch?v=zzitNhc6ECZA		поп	тінь, голосно мовчати						2
Ой йой йой Де кожен погляд важливий такий… Ой йой йой Де на тобі одяг будь-який Ой йой йой Де в кімнаті лунає дитячий сміх Ой йой йой Де ти мене не відпустив, бо просто не зміг… Ой чи то день чи то ніч? Чи разом чи то розлуки мить? Може ти вже забув мою тінь? Знай що в серці ти моєму навік Ой чи то день чи то ніч? Чи разом чи то розлуки мить? Чому ж ти голосно так мовчиш? А моє серце вилітає мов чиж…																			

В пустій кімнаті Ти так мило спиш, В волоссі павутиння снів. Я Бога прошу: Її не залиш До останніх днів!.. Дощ співає нам за вікном Затяжні пісні, Випробовує наші стіни Чи міцні... Так люблю як звучать твої Приголосні-голосні, Запитай, чи забуду я Твій голос? - Ні! В пустій кімнаті Ти так мило спиш, В волоссі павутиння снів. Я Бога прошу: Його не залиш До останніх днів!.. До останніх днів!.. Прихилю до колін твоїх Свою голову, Проскамуй вустами Душу оголену, І я завжди хотіла сонця, Хоч любила і грозу І стільки плакала, Що виплакала тебе, як сльозу, Такого чистого, З одного тіста ми... Знаю, що ти, мов трав мій настій, Але, вибач, що не постійно випита, Ти покидаєш постіль... Постій, поки сонце не почне По стінам бігати... В пустій кімнаті Ти так мило спиш, В волоссі павутиння снів. Я Бога прошу: Її не залиш До останніх днів!.. До останніх днів!..	В пустій кімнаті			YAKTAK, Jerry Heil			19 трав. 2022 р.	Кохання	укр	https://www.youtube.com/watch?v=E8J0HPHdoBE		поп	пісні, дощ, випробувати стіни, настрій трав							4

Горить, палає техніка ворожа, Рідна Україна переможе! Горить, палає і ще спалахуй, Руський корабель, іди... Гей! Гей! Їхав танк окупант На долю неминучу, Башту відірвало йому Стугною за Бучу! Полетів окупант Мігом 35-тим, Для Київського Привида він, Здається, став двадцятим! Горить, палає техніка ворожа, Рідна Україна переможе! Горить, палає і ще спалахуй, Руський корабель, іди... Гей! Гей! Ось пливе окупант, В Бердянську десь гальмує, Тепер ворожий десант Рапанів там годує. Ще про тракторні війська Маю розказати, Бо все, що десь недобре стоїть, Хай буде біля хати. Горить, палає техніка ворожа, Рідна Україна переможе! Горить, палає і ще спалахуй, Руський корабель, іди... Гей! Гей! Чорнобаївка є ворогу Портал на той світ, Регулярно все, що летить, Завершає там свій політ. Ще лякають ворогів Наші біовойни, Від гусей, курей, голубів Тікають в різні сторони. Горить, палає техніка ворожа, Рідна Україна переможе! Горить, палає і ще спалахуй, Руський корабель, іди... Гей! Гей!	Україна Переможе	Олександр Пономарьов	Олександр Пономарьов	Олександр Пономарьов, Михайло Хома , Тарас Тополя , Євген Кошовий, Юрій Ткач , Петро Чорний			18 квіт. 2022 р.	Перемога	укр	https://www.youtube.com/watch?v=fRuiEv3JRDQ		поп	Київський Привид, біовойни							2
Горить, палає техніка ворожа, Рідна Україна переможе! Горить, палає і ще спалахуй, Руський корабель, іди... Гей! Гей! Горить, палає техніка ворожа, Рідна Україна переможе! Горить, палає і ще спалахуй, Руський корабель, іди... Гей! Гей! Горить, палає техніка ворожа, Рідна Україна переможе! Горить, палає і ще спалахуй, Руський корабель, іди... Гей! Гей!																			

Ти напиши чи жива, Бо у нас тут жива, Що аж небо палає... Ні, то не зорі, То не місяць повний, То злі потвори, Що як люди тільки зовні... Я напишу кілька речень, Як сильно кохаю, Мабуть, це буде доречно, Бо я не знаю, чи я повернусь, Не обіцятиму, не поклянусь... Люба, ну як ти? Бо я тут не сплю ночами... Ну, як тут заснеш, Коли розпаяу всім вистачає?.. Стільки життів Пролітає перед очами, Та я буду сильним, Бо нам ще є що втрачати!.. Скільки ще?!! Скільки ще?!! Скільки ще?!! Скільки ще?!! Скільки ще у тій безодні лиха?.. Скільки в нас іще таких, Чия труна під кригою?.. Хіба в прощені вихід, Як в твоїй оселі цвинтар?.. Важко навіть дихать... Мила, заховайся десь, Поки не стане тихо... Люба, ну як ти? Бо я тут не сплю ночами... Ну, як тут заснеш, Коли розпаяу всім вистачає?.. Стільки життів Пролітає перед очами, Та я буду сильним, Бо нам ще є що втрачати!.. Скільки ще?!! Скільки ще?!! Скільки ще?!! Скільки ще?!!	Скільки ще			Chekson			29 квіт. 2022 р.	Кохання	укр	https://www.youtube.com/watch?v=ICmMh1ZGhY4		поп	жнива, місяць, зорі, повний місяць, цвинтар в оселі, небо палає, труна під кригою							7
День догорає, небо впало на нас Серце палає, біль сповільнює час Місто нас огортає, у собі дітей ховає Наших дітей ховає Вічності стане на всіх Мужності буде сповна Нам посміхається у слід Крізь сльози Вона – Марія Хочеш забутись, та сили катма Згадуєш лютий, а дому нема Замість дому – війна Нуль чотири тридцять одна Двадцять чотири нуль два Вічності стане на всіх Мужності буде сповна Нам посміхається у слід Крізь сльози Вона – Марія Вічності стане на всіх Мужності буде сповна Нам посміхається у слід Крізь сльози Вона – Марія Нам посміхається з небес Крізь сльози Вона – Марія	24/02	Сергій Танчинець	Сергій Танчинець	БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ			27 трав. 2022 р.	Війна	укр	https://www.youtube.com/watch?v=JXYVKz788GE		поп	небо впало на нас, місто огортає, місто ховає, вічності стане на всіх			небо впало на нас				4

Мені б заснути уночі, А прокинутись - вже тихо, Ніби нас усіх оминуло лихо!.. Щоб так спокійно стало на душі, Давай посидим мовчки, Будь ласка, не кричи!.. Знаєш, я так хочу Прийти у рідну хату, Відчинити двері у свою кімнату, Просто увімкнути улюблене кіно І більше не боятись Дивитись у вікно! Питаю всіх: Чом так болить?.. Ніхто не може пояснить, Як серце заспокоїти І рани всі загоїти... Мені б заснути уночі, А прокинутись - вже тихо, Ніби нас усіх оминуло лихо!.. Щоб так спокійно стало на душі, Давай посидим мовчки, Будь ласка, не кричи!..	Тихо	Катя Качановська		Катя Качановська			8 черв. 2022 р.	Перемога	укр	https://www.youtube.com/watch?v=DMLFJmgU8vI		поп	тихо				тихо			1
Ніч яка місячна, зоряна, ясная, Видно, хоч орків збирай! Вийди, русявий орк, Нашими зморений, Хоч на хвилиночку в гай! Джавелін на максимум, Оркам буде так собі! Вийхав на тракторі, Повернувся з танками! Де взяв - не питай, Я його не поверну, Краще виведу у поле, Подарую ЗСУ! Орка тіло ляже в грунт - Допоможе ЗСУ! Допоможе ЗСУ! Дає по педалях Бандероавтомобіль, Bitch! Їздить по дорозі, А може і по воді! Прокинувся Нептун Та тризубом дав нахабам, Потопив корабель - Україні Слава! Орка тіло ляже в грунт - Допоможе ЗСУ! Допоможе ЗСУ! Допоможе ЗСУ! ЗСУ!	Допоможе ЗСУ	Микола Сопронюк Роман Коваленко	Коваленко Роман	Chico, Qatoshi			26 квіт. 2022 р.	ЗСУ	укр-англ	https://www.youtube.com/watch?v=B7BkkivtsKY&list=OLAK5uy_nRWUmJ82KB6jT475qEijBj3uMB2HRZzYg		поп, реп	орки, тризуб, лягти в грунт, прокинувся Нептун	орки						4

Україно! Свята Мати Героїв! Свята Мати Героїв! Зайди до серця мого! Слава по всій землі, слава Слава по всій землі, слава Слава по всім землі, слава Слава по всій землі! Слава! Слова най летять в усі світа! Слава по всій землі! Слава! А ми її підійдемо! Явиться той білий цвіт, А перед світанком темно, Тож палим ми вогнищі, Як свій оберіг! Не журися, рідна земле! Не хилися вітрам вниз Най твоя калина квітне, Бо маєш відважний Й такий вільний рід! Сила землі — це твоя любов! Слава у єдності боротьби! Проти чуми і ми знов, і знов Бачимо світло у темряві! Дим застилає травневі світанки, На малюнках дітей чорні танки, Усмішки на світлинах друзів, Мамина хата, калина у лузі… Світ опинився на краю безодні, Холодні аеропорти, самотні… Не зупинять нас агресори жодні, Бо ми бачимо завтра вже сьогодні! Слава по всій землі, слава Слава по всій землі, слава Слава по всім землі, слава Слава Україні! Слава по всій землі! Слава! Gloria a la tierra dale paz! Слава по всій землі! Слава!	Перед світанком	Олексій Завгородній, Мішель Андраде, Аліна Паш, Андрій Безкровний	Олексій Завгородній	POSITIFF, Michelle Andrade, Alina Pash			24 черв. 2022 р.	Непереможність	укр-ісп	https://www.youtube.com/watch?v=IiE4nsO0UEk	Присвята всім захисникам і захисницям України!	поп, реп	білий цвіт, світанок, вогнищі, калина, холодні аеропорти, іти в тан				світанок, білий цвіт			5

А ми її підійдемо! Явиться той білий цвіт, А перед світанком темно, Тож палим ми вогнищі, Як свій оберіг! Не журися, рідна земле! Не хилися вітрам вниз Най твоя калина квітне, Бо маєш відважний Й такий вільний рід! Слава Україні! Слава всім, хто там Захищає землю і наше життя! Не стану на коліна, А піду в тан! Маю міцну волю І серцебиття! Ми є українці! Ми є вільний народ! Нас не подолати! Luchamos con amor Día a día la esperanza me acompaña Todo tiene su final Y el nuestro es la libertad А ми її підійдемо! Явиться той білий цвіт, А перед світанком темно, Тож палим ми вогнищі, Як свій оберіг! Не журися, рідна земле! Не хилися вітрам вниз Най твоя калина квітне, Бо маєш відважний Й такий вільний рід!

Я би не казав але Ніхто не знає коли це мине не важливо як і де Аби з тобою - це головне Ти спитаєш, як далі бути? І в той момент я просто візьму твої руки Всі жахи війни отрути забираю на себе Закривай очі, не дивися на це Берегти сон твій буду понад усе Темніше ночі, ще не бачив ніде Нікого досі не кохав як тебе Я би не казав, але занадто багато віддав Проте ти поруч лікуєш від ран, неможливо описати стан, твої сльози переповнили б океан Не маєм дому немає куди іти Згадуєм життя, що було в нас до війни Повітряна тривога в 4 ранку 24.02 замість сніданку Закривай очі, не дивися на це Берегти сон твій буду понад усе Темніше ночі, ще не бачив ніде Нікого досі не кохав як тебе Закривай очі, не дивися на це Берегти сон твій буду понад усе Темніше ночі, ще не бачив ніде Нікого досі не кохав як тебе	Закривай очі	Вася Демчук	Вася Демчук	DEMCHUK			17 трав. 2022 р.	Кохання	укр	https://www.youtube.com/watch?v=k7DzM10EOw4		поп	отрута, сніданок						2
Слава Україні! Слава Нації! І кожному відоме продовження. Кохайтеся, чорнобриві, та не з москалями! З одеситками кохайтесь, з васильківчанами! Кохайтеся з львів'янами, з Франківськом любіться! Затискайтесь з киянами в херсонських теплицях! Кохайтеся, чорнобриві, з чернігівчанами! Маріупольців цілуйте спраглими губами! Притуліться до Притули, як Тернопіль, ніжно В горах сонячної Ялти й Ужгороді сніжним! Хай Донецьком ходять ніжки в шкарпетках "Житомир Дочекайтесь харківчан і зацілуйте вдома! Чорнобриві, кохайтеся в Ірпіні і в Бучі! Про любов Дніпра й Луганська хай реве ревучий! Слава Україні! Слава Нації! І кожному відоме продовження. Чорні брови, рідні очі, Я вишиваних бачу й серед ночі! Рідна кров, сік калини Тече Дніпром, як венами країни! Дякую, мам, дякую, тат, Що пустили в світ сміливих хлопців та дівчат! Що на перекір сумнівним теоріям дядька Фрейда, Вчителі рядки пророка писали на серці крейдою! Дякую, що в цій країні шебечуть на солов'їній В час, коли, навіть, круки відлітають в теплі краї! Ми проросли із чорноземів, бо кохалися у збіжжі В Сімферополі, в Хмельницькому, в Донецьку й Запо Вільний народе вільної країни, Ми повинні боротися, і ми переможемо! Слава Україні! Кохайтеся, чорнобриві, та не з москалями! З одеситами кохайтесь, з васильківчанами! Кохайтеся з львів'янами, з Франківськом любіться! Затискайтесь з киянами в херсонських теплицях! Кохайтеся! Кохайтеся, чорнобриві! Чорнобриві! Кохайтеся! Кохайтеся, чорнобриві! Чорнобриві! Кохайтеся! Кохайтеся, чорнобриві! Чорнобриві! Кохайтеся! Кохайтеся, чорнобриві! Чорнобриві!	#КОХАЙТЕСЯ_ ЧОРНОБРИВІ	Jerry Heil	Jerry Heil, Іван Клименко	Jerry Heil			12 серп. 2022 р.	Україна	укр	https://www.youtube.com/watch?v=fdQFMe6NsF8		поп, реп	вишивані, сік калини, теорії дядька Фрейда, писати на серці крейдою, круки відлітають у теплі країни, пропрости із чорноземів, кохатися у збіжжі						7

Жили у світлиці дві малі дівчини, Зведені сестри у одній хатині. Одна була добра й гарна, наче панна, Прийняла, як сестру, дівку безталанну. Поки тая добра батьку помагала, Безталанна сестра ничками гуляла, Поки добра в косу грона заплітала, Інша собі пана ситого шукала. Як стала весною добра розквітати, Почали сусіди вроду помічати, Очиці блакитні, наче небо сині, І коса до поясу з гронами калини! У батьків питали: Відцаси за кого? Бо така краса буває лиш від Бога! Злій була несила того перенести, Що гудять у світі лиш про добру сестру!.. Та одного разу та злая сестриця Вже дійшла до краю, не змогла змиритися, Вирішила добру на вік покарати, Доки та заснула - їй косу відтяти. Встала добра сестра - дзеркало питає: Чом у тебе, мила, вже коси немає?.. Та побігли сльози з очей, наче гради, Бо тепер ніхто її не буде кохати... А злая радіє та вголос сміється, Що тепер Іванко за тином не в'ється. Пробачила добра - одягла хустину, Звали тую добру сестру - Україна! Хоч відтяли косу, а краса все квітне, Парубки всі стукають до неї у вікна! Некорошу сестру це настільки злило, Що вона ночами хорошу лупила... Та одного разу захотіла вбити, Медом напоїти, щоби отруїти. А її задумки стали помічати, Всі зібрались разом і прогнали з хати! І баба, і дідо, і татко, і мати, І добрі сусіди, і куми, і свати, Хіба ту сестрою можна називати, Ту, яка ніколи не вміла кохати?..	#НЕСЕСТРИ	Іван Клименко	Jetty Heil, Іван Клименко	Jetty Heil, Людмила Шемаєва		під мелодію народної пісні "Ой на дубові та гілки гнуться"	12 вер. 2022 р.	Україна і росія	укр	https://www.youtube.com/watch?v=paMNnxMuGQQ		поп	дівчини, зведені сестри, одна хатина, дівка безталанна, гуляти нічками, заплітати грона в косу, шукати ситого пана, блакитні очі, коса до пояса, відтяти косу, одягти хустину, гудять у світі лиш про добру сестру, напоїти медом, бур'ян колючий не ламає квітку, помагала батьку, парубки стукають у вікна, Іванко		дівка безталанна					17

Ту, яка ніколи не вміла любити
Ні чужих, ні рідних, ні живих, ні вбитих...
Стало це уроком для усіх їх свідків
Що бур'ян колючий не ламає квітку!..

Як би не складались шляхи і дороги,
Та за ким є правда - того й перемога!

Синонім "Україна" - це свобода! Люди щирі, добрі - твоя врода! На серці залишили шрами, сльози Ніколи не забудем, Ми ніколи! До рук своїх ми взяли кожен зброю, Хтось автомат, а хтось і словом борить, Тримайтесь наші люди, ви хоробрі Слава Україні! Українці борять! Сам Шевченко заповів нам (що?) Що Боріться - поборете! Славні Українці не боялися ніколи, Наша воля - то ваша неволя. За нами правда, За нами весь світ! Ми об'єднались, Поруч захід, схід Не плачте мамо, Я вернусь живим! Україну неньку, Боже збережи! І вам слава, сині гори, Кригою окуті. І вам, лицарі великі, Богом не забуті. Борітеся — поборете! Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава І воля святая! Вони кажуть як нам треба жити Чи раби колись могли навчити? Своїх не кидаєм якщо поруч буде праска Ставимо капкан - буде пастка! Нашу «Мрію» вам не збити Наші очі не закрити Українці Бог за нами Бо за нами, Бо за нами	Українці борять	Олександр Круглий	Олександр Круглий	LESAN	березень 2022		6 трав. 2022 р.	Єдність	укр	https://www.youtube.com/watch?v=f2W3qEmAMGI		поп	не збити "Мрію", не закрити очі, ставити капкан, лицарі великі					лицарі великі		4
За нами правда, За нами весь світ! Ми об'єднались, Поруч захід, схід Не плачте мамо, Я вернусь живим! Україну неньку, Боже збережи! І вам слава, сині гори, Кригою окуті. І вам, лицарі великі, Богом не забуті. Борітеся — поборете! Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава І воля святая!																			

В небі чистому чути грім, В небі свист, але чути гімн! В небі чистому мутний дим... Горить ліс, але чути гімн! В небі чистому чути грім, В небі свист, але чути гімн! В небі чистому мутний дим... Горить ліс, але чути гімн! За нами правда, значить Вистоїм ми ваші вистріли! За нами правда, а ії Ніяк не пристрелить! За нами правда, значить Визволим село ми за селом! За нами правда, значить Ми з долин повиганяєм зло! Ну, а поки будем бить вас За Азов і Бучу! За Дніпрові кручі! За Ірпінь, який ти мучив! За лани квітучі! За Херсон - землю родючу! За Донбас получиш! За Чернігів неминуче! За ліси дрімучі! За Хмельницького Богдана! За Франка Івана! І за Суми, і за храми ЗСУ прийде за вами! І за ночі, і за рани, За кожен тривожний ранок! За Харків і тюльпани! За Одесу маму! За Рівне і Здолбунів, За Полтаву, Львів і пулі! За Київ, Луцьк, за Вінницю, За Миколаїв - дулі! За Чернівці, Черкаси, Тернопіль і Кривий Ріг, За Запоріжжя, і Житомир, І за Крим забуться, - гріх!	Чути гімн			Sikofka			1 серп. 2022 р.	Війна	укр	https://www.youtube.com/watch?v=ia50r3fa67s	Коноводову Валентину Валентиновичу	поп,реп	в небі чистому чути гімн, пристрелити правду, свист, зло							4
В небі чистому чути грім, В небі свист, але чути гімн! В небі чистому мутний дим... Горить ліс, але чути гімн! В небі чистому чути грім, В небі свист, але чути гімн! В небі чистому мутний дим... Горить ліс, але чути гімн!																			

Десь там під зорями, Де завжди горіло світло, Там під кулями Вони б'ються за нашу гідність, Там під градами, Захищаючи своїх рідних, Під кулями десь там... Десь там під зорями... Десь там під зорями, Де завжди горіло світло, Там під кулями Вони б'ються за нашу гідність, Там під градами, Захищаючи своїх рідних, Під кулями десь там... Десь там під зорями... Зорі не живуть, вони затухають, Так сильно горять, Що від того і згоряють, Люди не помруть, доки нас чекають, Поки в нашій пам'яті Вони не пропадають!.. Орки не ревуть, вони дико лають, Своїх не кидають, Бо своїх лише кидають. Люди розірвуть, воїни стріляють, Під звуки ракет ікні діти засипають. Десь там під зорями, зорями, зорями Я бачив сотні безстрашних очей. Там десь під бомбами, бомбами, бомбами Маріуполь це місто хоробрих людей! Десь там під зорями, зорями, зорями Я пропадав без ідей... Там десь під бомбами Дай, Боже, прожити ще пару ночей. Десь там під зорями, Де завжди горіло світло, Там під кулями Вони б'ються за нашу гідність, Там під градами, Захищаючи своїх рідних, Під кулями десь там... Десь там під зорями...	Азовсталь			DELAMER			12 черв. 2022 р.	Азовсталь	укр	https://www.youtube.com/watch?v=dqNk9prFv1Y	поп,реп								(
Так що не втрачай надії, все стане краще, Ми заживем в новій країні! Чуєш? Так казав прадур. Гроші, тачки, повії, братик, знаєш це все пропаще. Ми не будемо жити, як раніше, ніколи більше, та й на Азовсталь, сталь кується, доки твоє серце б'ється! Сад розквітне, ейфорія, ми потім разом нап'ємся! Все погане вийде боком, а після ми розсміємся, Не відступимо ні кроку, ми більше не розіб'ємся! Мені солдат казав: Радій! Кожна хвилина - хвилина для мрій! А той солдат, як буревій, Взяв автомат і пішов на побій! Мені солдат казав: Не стій! Як прийдуть вороги, одразу дій! Це він казав, майже молив. Насамперед - захищай дім! Десь там під зорями, Де завжди горіло світло, Там під кулями Вони б'ються за нашу гідність, Там під градами, Захищаючи своїх рідних, Під кулями десь там... Десь там під зорями... Десь там під зорями, зорями, зорями Я бачив сотні безстрашних очей. Там десь під бомбами, бомбами, бомбами Маріуполь – це місто хоробрих людей! Десь там під зорями, зорями, зорями Я пропадав без ідей... Там десь під бомбами Дай, Боже, прожити ще пару ночей.																			

Десь там під зорями вони билися хоч і знали що можливо це кінець життя Під градами катували їх але, вони, не здавалися Хтось з них назавжди тепер у землі вже не побачить торта на столі хтось вже не зможе вернутися в дім вже не погладить кота у дворі Десь там під зорями вони билися хоч і знали що можливо це кінець життя Під градами катували їх але, вони, не здавалися Хтось з них назавжди тепер у землі вже не побачить торта на столі хтось вже не зможе вернутися в дім вже не погладить кота у дворі Наша зброя - наша мова наш страх це не тривога цей шлях веде додому важка буде дорога чекай нас на пероні ми майже, ми зовсім скоро нехай в нас будуть вороги нам все буде порівно ха, ми сталлю ковані х, гнівом голодані ні, не завойовані злі та мотивовані повені серед моря метал серед бетона ми промені Аполлона розквітнемо серед поля	Азовсталь десь там під зорями 2	Delamer	Delamer	Delamer			6 лист. 2022 р.	Азовсталь	укр	https://www.youtube.com/watch?v=zL_tb78DhwI		поп,реп	зорі не живуть, вони затухають, сталь кується, орки, сад, дім	орки						6
я не заховаю біль навіть відключу емоції не чую твоїх слів, але відчуваю поглядом бо знаю ці історії, їх говорили кожному не забувай братів, які жили лиш до осені а вони такі злі і такі голодні, як пси бездомні одні такі не потрібні у цій безодні приїхали захищати не рідномовних ну що ж, тепер захищайтеся від бавовни Десь там під зорями вкритими шрамами воїни борються з дурними планами Ой зажурилися злі наші вороги десь там під зорями(зорями, зорями) кров'ю вмилися Десь там під зорями вони билися хоч і знали що можливо це кінець життя Під градами катували їх але, вони, не здавалися Хтось з них назавжди тепер у землі вже не побачить торта на столі хтось вже не зможе вернутися в дім вже не погладить кота у дворі Десь там під зорями, зорями, зорями хоробрі воїни, воїни, воїни покриті градами, шрамами, ранами б'ються з дурними планами, планами Ой зажурилися вороги, вороги з грязними лапами, лапами Десь там під зорями, зорями, зорями, зорями, зорями зорями, зорями, зорями…																			

Я прокинувся вранці не застелене моє ліжко Якось все пішло дуже стрімко Якось не по плану обійми Залишив холодний сніданок сьогодні йду на світанку Ти зі мною будеш на фото Щоб я завжди міг пригадати Я бачу яскраві сни Летять мої ластівки Там дім де я не бачив горя Повітря свіже та прозоре Від літа та до зими Летять мої ластівки Я повернусь додому дому Мамо скоро скоро скоро скоро Ех блін, повернусь додому, а там Ластівки ластівки ластівки Ромашки ромашки ромашки Вишні черешні сливки У моєму серці назавжди Ластівки ластівки ластівки (Ой летіли ластівки) Ромашки ромашки ромашки (Коли цвіли сади) Вишні черешні сливки (Там тільки я і ти) У моєму серці назавжди (Там тільки я і ти) Я повернусь на світанку Серце вкотре йокне незламне Квіти в полі зацвіли (маки) Боже як тебе не бажати? Очі сині,колір небес А кажуть не буває чудес І поки ночі палають як дні Над нами літають вони Ластівки ластівки ластівки Ромашки ромашки ромашки Вишні черешні сливки У моєму серці назавжди	Ластівки			Chico & Qatoshi			19 черв. 2022 р.	Дім	укр	https://www.youtube.com/watch?v=vCNmvFIFQ-I		поп							0
Ластівки ластівки ластівки Ластівки ластівки ластівки Ромашки ромашки ромашки Вишні черешні сливки У моєму серці назавжди Ластівки ластівки ластівки (Ой летіли ластівки) Ромашки ромашки ромашки (Коли цвіли сади) Вишні черешні сливки (Там тільки я і ти) У моєму серці назавжди (Там тільки я і ти) Ой летіли ластівки Коли цвіли сади Там тільки я і ти Там тільки я і ти																			

Додаток Б (корпус стрілецьких та повстанських пісень)

URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1ZPVyC6xIvGmLToPUj0aXUNPSpqv3Vp05lwUYmc9Vsls/edit#gid=0

Зразки:

Текст пісні	Назва пісні	Автор музики	Автор слів	Жанр	Дата написання	Тема пісні	Джерело	Примітки	Мовні одиниці з оказіональною конотацією	Мовні одиниці на позначення радянських військ	одиниці, що позначають воїнів УПА	Мовні одиниці на позначення срср	Мовні одиниці на позначення українських територій	Мовні одиниці, що позначають перемогу	Одиниці на позначення війни	Кількість одиниць з оказіональною конотацією
1. Ми зродились із крови народу, колисала нас грізна тюрма, гартували бої за свободу і ненависть до ганьби й ярма. *Приспів.* Смерть, смерть, ляхам смерть, смерть московській проклятій комуні: в бій кривавий ОУН3 нас веде. 2. Ми всі вірні сини України, грізні месники наших братів, ми чекаємо тільки хвилини - ждем наказу: "Громить ворогів!" *Приспів ...* 3. Нам братів на очах катували і над нами знущались ляхи, ми повстанем ударом навали та не встане вже ворог лихий. *Приспів ...* 4. А тепер ми ідем всі до бою За вкраїнські за наші права, щоб здобуть для людей наших волю, Україна щоб вільна була. *Приспів ...*	Ми зродились із крови народу	А. Марченко	А. Марченко	марш		становлення українського націоналіста	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		московська проклята комуна	московська проклята комуна						1

1. За власну могутню державу, в стремлінні святому єдині, за владу і землю і славу в могутній Соборній Україні! 2. Окрилемо спрагою волі чужинцями гноблений люд - мільйони до бою у поле свідомо та грізно підуть. 3. І рушим як градова хмара у сяйві страшних блискавиць, та й світ сколихнемо ударом, сягнем до ворожих столиць. 4. І все, що лиш сильного правом нахабні чужинці взяли, ми в бої святім і кривавім назад відберемо собі! 5. Вперед же за власну державу, в стремлінні святому єдині, за владу і землю і славу у вільній, могутній Україні!	За власну могутню державу	Олександр Глувко	Р. Бжевський	повстанська пісня		боротьба за свою державу	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581									0
1.В Чорнім лісі, (в) темнім борі - сурми, поклики, пісні ... там гуляють «Різунівці», славні лицарі грізні. 2. Командир веде перед там .- славний лицар бойовий, на його наказ щохвилі всі готові йти у бій. 3. Як заграють скорострільці в бій усі ідуть як леви, йдуть повстанці переможно - це Бандерові орли. 4. Б'ють Москву із України, розгорівсь народний гнів - кров ворожа ллеться всюди де йде відділ «Різунів». 5. Піднімається повстання, Україна у вогні - над лісами над борами чути голос «Різунів». 6. Сяє воля Україні, сяє полум'ям ясним, слава, слава «Різунівцям». слава лицарям грізним!	В Чорнім лісі		"Боян"	марш		УПА	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		лицарі		лицарі					1
Український народе, вставай зо сну, бо вже час революції йде. Кров'ю волю і честь здобувай свою, нам вкраїнська честь понад все. Україну Соборну здобудем і самі панувати в ній будем, бо козацьке плем'я ми хоробре, рідний край ми самі освободимо. За нас Бог, сила й правда свята, нам вже сходить звитяги зоря.	Український народе, вставай зо сну			повстанська пісня		боротьба за свою державу	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		козацьке плем'я		козацьке плем'я					1

1. Чи то в хмарах гуде, чи то буря гряде? Гей! То ж то наша повстанська кіннота та й у похід іде. 2. Попереду командир мов той місяць серед зір. Гей! За ним хлопці преславні молодці на конях вороних. 3. Командире ти наш, просим тебе - веди нас. Гей! Щоб Вкраїна, матінка єдина, та й не журилась. 4. За зруйнований край смертю ката карай. Гей, рубай, хлопці, рубай силу вражу, без пощади рубай! 5. Ворогів ми знайдем і у порох зітрем. Гей, та й розвіем цей порох по вітру, на копитах рознесем. 6. Чи вогонь, чи вода, це для нас не біда. Гей! Усміхається наша Україна, як у вінку молода!	Чи то в хмарах гуде			повстанська пісня		боротьба проти загарбників	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		кат	кат						1
І знову заграли сталевії сурми, і знову зітхає дівча. У нічку травневу, у ніченьку темну, козак осідлає коня. *Приспів: Гей, гей, гею, гею, гей, гей,* *гей, гей! козак осідлає коня.* Коня приголубить. Прощайте, станиці, де соком налиті сади. Козак дасть коню вороному напиться із річки холодної води. *Приспів ...* Прощавай, дівчино, я скоро вернуся, якщо не загину в бою. Як сіра пташина в саду защебече, тоді я до тебе повернусь. *Приспів ...* Розкинулась пилюка по степу широкім, де свідком сивіє курган. А кінь вороний копитами б'є землю - в саду заспівав соловей. *Приспів ...*	І знову заграли сталевії сурми Марш Кубанських Козаків			повстанська пісня		відвага воїна	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		сіра пташина							1

Не шум лісів - рушниці тріск! Не запах трав, а крови дух ... Гей брате! Чуєш поклик наш ?! Не затикай, безумний, вух !! *Приспів: Ми йдем! Ми йдем! -* *Тремтіть кати!* *Щоб матір з крови піднести,* *вогонь, що палите ним край,* *у вашій крові погасить !!!* Тиране! Кате! Бережись !!... Бо мести слушний час настав! Ввесь край горить в святім вогні ... Чи чуєш поклик наших лав ?! *Приспів ...* Червоний кате! Вдарив дзвін! І вже кінець !... Тобі кінець !... Чи бачиш !... Хлопці йдуть на герць !!! І ти пропав !... Навік пропав !... *Приспів ...*	Під шум лісів	Я. Гордій	Р. Солтис	повстанська пісня		боротьба проти загарбників	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		кат, червоний кат	кат, червоний кат						2
Рам'я в рам'я, мов хвиль прибій, вкраїнський вояк без вагання йде, за славний рід, за нарід свій, за землю й віру і все йому святе. Лунає спів, свободи клич, на вітрі лопотить вже стяг - ідуть стрільці сильні, тверді, ідуть стрільці на бій, на змаг! Їх тисячі, добірні всі, мета їх вільна Вітчина - це йде в похід народу квіт, дивізія "Галичина". Палає спів вогнем в очах, і пімсти меч на обріях блестить, дрожить земля, вже громи б'ють, хочем бо жити - то ж треба побідить. У ряд ставай! За рідний край! Солодша смерть від бряск кайдан. Хай гине кат - червоний гад, комуна - вольности обман! І наче грім, мов хмаролім, іде луна аж до Кремля - це йде в похід на дикий Схід дивізія "Галичина",	Рам'я в рам'я марш дивізії «Галичина»	Я. Гордій		марш		дивізія "Галичина"	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581									0

1. Із гір Карпат лунає пісня волі, із гір Карпат лунає волі зов, під жовтосинім прапором свободи, там де заграла українська кров. 2. Там борами мандрують «Сіроманці», на плечах кріс, гранати у руках, це вірнії Батьківщини повстанці готові на провідників наказ. 3. Ти рідний брате з Заходу і Сходу До нас еднайсь у лави наші ... І розіб'єм, розгромим кодло враже, Запалимо визвольний буревій. 4. Батьківщино ти рідна наша мати, Ми на багнетах волю принесем ... І загримлять могучії гармати Їх поздоров у свій воскреслий день. 5. Наш провід шлях до правди нам покаже, На його приказ станем всі як стій, Ми Україні виборем свободу, І перевернем загарбницький світ.	Із гір Карпат лунає пісня волі Марш «Сіроманців»			марш		сотня "Сіроманці"	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		буревій, воскреслий день, загарбницький світ			загарбницький світ		воскреслий день		3
1. Ми лицарі без жаху і без смерти, На злочин світа станем без ваги, Ми присяглися долю переперти, Роздерти присуд смерти ваш, 'боги'! 2. Роздерли ви Україну на чверти, Безсмертну душу вперли в ланцюги, Та ми зродились, щоб за неї вмерти, Роздерти присуд смерти ваш, 'боги'! 3. Нас не злякають танки ні канони, Ми славим правду, Бога, новий світ, Вас прокляли упавші міліони, На месть нас гонить кров їх з роду в рід. 4. Народ безсмертний переможе в бою І встане месник із кривавих мук, За нами стане, лавою страшною, Мільйон мільйонів мускулястих рук. 5. Здвигнем з заліза, з крови, і з завзяття" Державу від Дунайця по Кавказ. Ми лицарі, що скинемо прокляття - За смерть ми смертю покараєм вас!	Ми лицарі без жаху і без смерти Гимн Безсмертної Батави Марш УПА-Захід		В. Пачовський	марш		відвага воїна	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		лицарі, 'боги', вперти в ланцюги, мільйон мільйонів мускулястих рук, прокляття	боги'	лицарі					6

1. Світить місяць понад темним лісом, буйний вітер кругом завіва, із гір Карпат ярами на долину сотня повстанців гордо виступа. Гей, гей! Гей, гей! Сотня повстанців гордо виступа! 2. Пісню чути навкруги бадьору, кожний тисне зброю у руках, журчить потік, шумлять карпатські бори, усміх веселий грає на устах. Гей, гей! Гей, гей! Усміх веселий грає на устах! 3. Стогнуть бори і палають села, що їх клятий комунар палить, ось ще хвилина, кари час настане, настане суд - і катові не жить! Гей, гей! Гей, гей! Настане суд - і катові не жить! 4. Блідне ворог вчувши брязкіт зброї юних левів, месників за кров, встає народ, вже сходить сонце волі, досить вже мук, неволі та оков! Гей, гей! Гей, гей! Досить вже мук, неволі та оков!	Світить місяць понад темним лісом Марш куреня «Бойків»			марш		визволення рідної землі	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		кат, клятий комунар, юні леви, месники за кров	кат, клятий комунар	месники за кров, юні леви					4
1. *І знову хмари почорніли,* *і знову впав туман ...* *Скажи, скажи чого задумавсь,* *скажи - наш отаман.* 2. Під лісом, ой там попід лісом, січовики ідуть, і на своїх руках могучих січовика несуть. *Приспів. І знову ... (як стр. І)* 3. А наші ноші - не простії: із крісів зложені, упоперек поприв'язувані шаблі сталевії. *Приспів ...* 4. На ношах тих лежить, убитий, повстанець молодий - увесь, увесь кров'ю облитий, з розбитими грудьми. *Приспів ...* 5. Ой друже, ти наш милий друже, повстанче молодий - ми тебе чесно поховаєм, і знову йдемо в бій. *Приспів ...*	І знову хмари почорніли			повстанська пісня		честь повстанського воїна	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581									0

1. О чарівні - ночі майові, і суворі - партизанські дні. Йдуть в бій хлопці молодії, молодії, лицарі завзяті - і грізні! 2. Піднялася уся Україна зі зброєю на ворогів. Стрепенулась Московщина, Московщина, як на Вкраїні - бій горів! 3. Бій лунає, ревуть гармати, гранати рвуться, ллеться кров. Йдем Вкраїну визволяти, визволяти, щоб з неволі - стала знов! 4. Несемо - кривавії знамена, стяг побіди - несемо! Лютих катів більшовицьких, більшовицьких, з України - зметемо! 5. Усміхнеться - рідний Київ, Дніпро-батько - зареве. А ми крикнемо тричі слава, тричі слава, в бій Бандера - нас веде!	О чарівні ночі майові			повстанська пісня		боротьба проти загарбників	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		стяг побіди, кати більшовицькі	кати більшовицькі						2
1. Ми партизани, лицарі Вкраїни, з ворогом лютим в бій кривавий йдем. Ми свято вірим в нашу перемогу що ми Україні волю принесем. 2. Хоч нас тисяч впаде за її свободу, ті що остануть будуть продовжать боротьбу за волю, за нашу державу, від Сяну до Дону, Тиси по Кавказ. 3. Нас ворог боїться, каже що бандити, хоче відірвати від братів, сестер - але лютий кате, знають батько й мати, що ми лиш тобі криваву смерть несем. 4. Хоч тепер нас ворог нищить і руйнує,? каже відкрито: "України нет!" - але ми докажем ворогові збройно, що Вкраїна була, і ще буде жить! 5. Наш народ великий гордо відізвався - показав він світу, що він ще живе. Нас Степан Бандера у бою провадить, а УГВР політику веде. 6. Степану Бандері зложимо подяку за його труди, й визволення - хай живе Бандера, провідник народу, а з ним Україна - вільна і свята!	Ми партизани	Мілько Халупа	"Ролянд Різак"	повстанська пісня		боротьба проти загарбників, незламність українського народу	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		бандити, лютий кат	бандити, лютий кат						2

Без рідної буди, мов звірі не люди, бо з лісом збралися ми - втоптали кордони, фронти й перепони завзяті повстанці «Орли». По світі мандруєм, хоч ніг вже не чуєм бо в жилах бурлацькая кров, де станем ночуєм, не спим - а вартуєм щоб ворог на карк не найшов. Не знаєш де згинеш, де друзів покинеш, а йдеш і сміється і б'еш ... В кривавому танці гуляють повстанці - за ними заграва пожеж. Як полем так лісом, з наїженим крісом, мандруєм по рідним краю: літають орлята, додзьобують ката -	Без рідної буди Марш сотні «Орлів»	плвх. вд. УПА «Ігор»	плвх.вд. УПА «Ігор»	марш		життя повстанців	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		кривавий танець, кат, орлята	кат	орлята				3
Ми переможем! Хоч ворог лютує, хоч нищить, мордує, хоч п'є нашу кров - ми встанем з оков! Мета в нас єдина: Державна Вкраїна. Ми переможем! Бо прагнемо волі, не терпим неволі - за волю йдем в бій ... Чужий знає й свій: Мета в нас єдина: Вільна Вкраїна. Ми переможем! Ми трупом ворожим границі уложим, візьмем кров за кров і встанем з оков! Мета в нас єдина: Соборна Вкраїна. Ми переможем! Батьківщині милій знання всі і сили, всі наші чуття, і кров і життя в офірі ми зложим і ми переможем!	Ми переможем (Маршова повстанська)		Т. Вільшинко	марш		перемога України	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		вставати з оков							3

Приспів: *Слава і честь вам, борці за свободу,* *вої ідеї святої,* *славне лицарство, орли України,* *слава і честь вам, герої!* Ви честь України і прадідів славу геройством своїм воскресили, невгнутість, завзяття, відвагу і мужність нащадкам у спадку лишили. *Приспів ...* Життєвих утіх ви зреклись добровільно, невигод, офір не лякались, без сонця й повітря у норах сиділи, проте, не скорились - змагались! *Приспів ...* Ви силу ворожу, і зброю, і підступ, відвагою перемагали, наїзників били, - народ боронили, свободу для всіх здобували. Приспів ... Коли ж у безвихід в борбі попадали, то ласки в катів не благали, - останнім набоєм у бою стрілялись, гранатами себе зривали. Приспів ... Ви чином геройським і словом гарячим усіх закликали до бою, - ми йдемо на поміч, на зміну вам, друзі. Смерть катові! Слава героям!	Слава і честь вам, борці за свободу (Марш героїв)			марш		слава воїна УПА	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		борці за свободу, вої ідеї святої, славне лицарство		борці за свободу, вої ідеї святої, славне лицарство					3
1. Гей, готуйте хлопці зброю, вирушаємо до бою та на ворогів, на своїх катів! Щоб кайдан уже кувати, України розпинати більш ніхто не хтів, більш ніхто не смів! Машинова в нас пістоля, в дужих молодих руках, перед нами сходить воля - цільно бий по ворогах! 2. Ввесь народ іде із нами, з лісовими юнаками, під повстанський стяг, на рішальний змаг! Не лякаємося смерти, І, як треба буде вмерти, впадем на полях, на своїх степах! Машинова в нас пістоля ... 3. Ворогів зметем проклятих, у боях важких, завзятих, за розритий край, за зчорнілий рай! Не пощадимо нікого, переможем духа злого, - Боже, силу дай, Боже, помагай! Машинова в нас пістоля ...	Гей, готуйте хлопці зброю			повстанська пісня		відвага воїна	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		кат, лісові юнаки, розритий край, зчорнілий рай,	кат	лісові юнаки					4

1. Гей, шуміть ліси і бори, веснами шуміть громовицею, вогнями буряних століть! Хай в димах чорніє небо, хай земля дрижить ... Наша воля, наче ранок срібно задзвенить! Наша сотня - це найкраща сотня бойова, як іде, то ліс аж стогне, гнуться дерева! А як вдарить наша сотня в наступ, у пролом, наче буря, що мете все вогневим крилом! 2. Командир наш - найлюбіший в сотні побратим, хоч у пекло на гуляння підемо всі з ним! В бою - перший, а в поході знає сто доріг, він життя готов віддати за бійців своїх! Наша сотня ... 3. Не тужіте, чорнобриві, не глядіть на шлях, вернемось, як переможно залопоче стяг. У поході в нас є любка вірна до кінця: смерть, що любить і голубить кожного бійця! Наша сотня ...	Гей, шуміть ліси і бори Наша сотня	Б. Нижанківський	Ю. Лаврівський	повстанська пісня		відвага бойової сотні	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		в димах чорніє небо, хай земля дрижить							2
1. Ось день війни народної, ось кари й помсти час, нема вже сили жодної, щоб стримувала нас. *Приспів. Повстань, повстань, народе мій,* *бери за зброю вмить,* *за Україну смертний бій,* *свята війна горить.* 2. Ми йдемо в бій з ворожими полками орд чужих, ми віримо, що зможемо звільнити край від них. *Приспів ...* 3. Не нам неволя й панщина і не для нас тюрма, не хочемо Московщини, й німецького ярма! *Приспів ...*	Ось день війни народної			повстанська пісня		війна проти загарбників	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		орди	орда чужих						1

1. Ми смілі воїни суворі - Наш батько гнів, а мати месть - Брати ми грому і просторів - Борці за волю, славу й честь. *Приспів. Сміються ватри - юний регіт,* *Співає думу Чорний ліс.* *Душа повстанців - славний «Грегіт»* *цілує пестить вірний кріс.* 2. Голублять сосни, мов дівчата, До бою серце грає марш, Рої залізні вже на чатах, «Різун» із нами - лицар наш. *Приспів ...* 3. Чатуй, катюго на заставах - Ми йдем на зустріч вже тобі! Готові, друзі! Слава! Слава! - Лунає гимн, клекоче бій. *Приспів ...* 4. За Тебе, рідна Україно, За кров святу Твоїх дітей На суд покличемо руїни, І встане вічний Прометей! *Приспів ...*	Ми смілі воїни суворі Марш «Чорного Лісу»		Марко Боєслав	повстанська пісня		відвага повстанців	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		Брати грому і просторів, борці за волю, славу й честь, Чорний ліс, катюга, руїни, Прометей	катюга	Брати грому і просторів, борці за волю, славу й честь					6
1. Вже двадцять-два роки як нарід в кайданах плаче ридає в ворожих тюрмах - ой, їдуть, їдуть стрільці січовії нарід визволяти з ворожих кайдан. 2. Попереду їде провідник Бандера, і смілим кроком, славний отаман, ой, їдуть, їдуть нарід визволяти з під більшовицьких та швабських кайдан. 3. Тоді Україна стане самостійна, одна нероздільна від Тиси по Кавказ, і ми збережемо українські діти - провідник Бандера буде володіти.	Вже 22 роки			повстанська пісня		визволення рідної землі повстанцями	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		ворожі кайдани, більшовицькі кайдани, швабські кайдани							3

«Свобода народам! Свобода людині!» - зов волі по світі із наших знамен. За спільную справу ставай в одну лаву - узбек, українець, індус і бушмен. *Приспів. Вставайте, вставайте усі, хто в неволі.* *Єднайтесь під визвольні наші стяги.* *Рубайте, стріляйте усіх хто неволять. -* *Ні жалю, ні ласки для вас - вороги!* «Свобода народам! Свобода людині!» - лунає із джунглів, степів, гір, долин. За спільную справу ставай в одну лаву - учений, нуждар, робітник, селянин. *Приспів ...* За владу, за волю, за хліб, кращу долю, за рівність без «старших» і «вищих» б'ємось. І зброї не кинем, аж поки не скинем з людини й народів неволі ярмо. *Приспів ...* Ми знищим катів - і «братів» що катами, й руками вільними по щастя сягнем. «Свобода народам! Свобода людині!» - на наших прапорах палає вогнем! *Приспів ...*	«Свобода народам»			повстанська пісня		рівність та свобода	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		"брати", кати	"брати", кати						2

1. Збудись могутня Україно, козацький краю стань на змаг, туди де сонце - на вершини, до слави й волі йде Твій шлях. *Приспів: Готуйся у бойові лави* *козацьке плем'я молоде.* *До перемоги і до слави* *УПА в боях тебе веде.* 2. Вже степ Твій знову вкрився кров'ю, в пожарах світ увесь горить, наїзники в смертельним бою рішають хто з них має жить. *Приспів ...* 3. Нехай кровавляться прокляті, тіла їх прийме чорнозем. Бо нам на Сході володіти, і володіти ми будем!! *Приспів ...* 4. Даремне, кате, всі турботи, нас голодом не замориш, не піде молодь на роботи, в фольксдойчі нас не заманиш! *Приспів ...* 5. Від предків ми здобули мужність, ми землю любимо свою. Катам покажем нашу тугість і силу нашу у бою. 6. Повстане Київ заповітний, шапки козацькі зацвітуть. Залопотить блакитно-жовтий, Софії дзвони загудуть. *Приспів ...*	Збудись могутня Україно			повстанська пісня		відвага воїна УПА	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		кати, шапки козацькі зацвітуть, залопотить блакитно-жовтий, Софії дзвони загудуть	кати				шапки козацькі зацвітуть, Залопотить блакитно-жовтий, Софії дзвони загудуть		4

1.Ой, у славнім Львові сталася новина- чогось зажурилась ненька Україна: до її хати приїхали кати, щоби двох хлопців зі світа зігнати. 2. Із Городка до Трускавця сумні вістки йдуть: Біласа і Данилишина в кайданах везуть. За підпільну працю дістали заплату: засудили кати на життя утрату. 3. Ой, на нашій Україні неповиті рани, та ще й нашу Україну кують у кайдани людей саджали у кримінали, щоби так марно вік свій коротали. 4. Вже на страту - у кайданах, ведуть Біласа та до нього скованого Данилишина, за ними ідуть ксьондз із адвокатом, а позаду їдуть судія із катом. 5. Вийшов прокуратор, Біласа питає: "Що ж бо ти Біласе, що собі бажаєш?" "Я гордий того, що нині гину за нашу неньку, за Україну." 6. "Що ти Данилишин, що собі бажаєш?" Так прокуратор другого питає. "Я хотів би в гробі, ще ся дізнати коли ви ляхи будете конати. 7. В хвилю останну з гробів повстануть, катів без суду вішати будуть. Кожному кату долю однаку: На одну гиляку - ляха і собаку! 8. А ти - Мотихо: ти - підлий лайдако, запродав ти хлопців - ляська собако! А за тую зраду дістанеш посаду - але не тішся: іди та повішся!"	Ой, у славнім Львові			повстанська пісня		націоналісти Данилишин і Білас	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		кати, Україну кують у кайдани	кати						2
1. Горять вогні, моя Вкраїно, могили стогнуть на полях, і рідні села у руїнах, а нарід гине по тюрмах. 2. Забрали сина разом з батьком, а маму вивезли в Сибір, дочку мордують у в'язниці, спалили діда на вогні. 3. І ходять, плачуть бідні діти, самі остались без рідні, голодні, босі і обдерті, і просять хліба по селі. 4. Так виглядає Україна в червонім царстві СССР: нужда, неволя і руїна, і зойк братів, і плач сестер. 5. З могил, із крові, із руїни ростуть герої молоді, які не хочуть покоритись катам червоним у Кремлі.	Горять вогні, моя Вкраїно			історична пісня		доля українців	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		червоні кати, червоне царство СССР	червоні кати		червоне царство СССР				2

1. Я сьогодні щось дуже сумую - про козацькую долю згадав і про славу оту незабутню, що колись я, як сокіл, літав. 2. Боронив свою рідну країну - не боявся я лютих татар - тоді слава про мене гриміла, не посмів насміхатись яничар. 3. А тепер - все пройшло, все минуло, темна хмара кругом облягла, і на горе синам України лиха доля у гості прийшла. 4. Плачуть рідні сини України, плачуть степ і широкі поля, і ридають рожевії квіти, що Украйна в неволю пішла. 5. Вдарять дзвони в велику годину, і в останній ми підемо бій - ти воскреснеш моя Україно, в повнім блеску і (в) славі своїй.	Я сьогодні щось дуже сумую Ти воскреснеш, моя Україно		В. Бобинський	повстанська пісня		про долю українського народу	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		Україна воскресне, темна хмара кругом облягла				Україна воскресне		2
1. Під Києвом, під Крутами був страшний бій з ворогами. 2. Вісім тисяч на одного, на студента молодого. 3. Всі студенти ся зібрали, під Крутами ся не дали. 4. Вони Київ боронили, життя своє положили. 5. Червоніє сніг на полі, де проллялась кров героїв. 6. Поле вкрилося трупами, як в жнивовий день снопами. 7. А по трупах тих героїв зайшов ворог до Кийова. 8. Ой не смійся, лютий враже, голова твоя ще ляже. 9. Ви дівчата, всі хороші, вишивайте хлопцям ноші. 10. Нехай ворог лютий знає, що Вкраїна воскресає.	Під Крутами під Києвом	на мелодію "Сего року сумні свята"		історична пісня		бій під Крутами	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		вишивати хлопцям ноші						1

1. Світить місяць над зорями, (2) закували нас в кайдани. (2) 2. Ми кайдани розірвемо, (2) Україні волю дамо. (2) 3. Дамо волю і свободу (2) українському народу. (2) 4. Гей ви хлопці, не дармуйте, (2) беріть криси та й воюйте. (2) 5. Гей дівчата ви хороші, (2) вишивайте хлопцям ноші. (2) 6. Прийшла вістка з Роттердаму, (2) вивісили чорну фану. (2) 7. Ходить вістка по Вкраїні, (2) вбито вождя на чужині. (2) 8. Сумні були наші свята, (2) з Коновальця кров проллята. (2) 9. Ой ти земле, ой ти чорна, (2) прийми тіло - не будь горда. (2) 10. Прийми тіло, карі очі, (2) що боролись проти ночі. (2) 11. Встань Тарасе, пробудися, (2) на свій нарід подивися. (2) 12. Як твій нарід тут бідує, (2) Україна голодує. (2) 13. Встань Тарасе, встань Богдане, (2) повставайте всі гетьмани! (2)	Світить місяць над зорями			історична пісня		заклик до боротьби	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		закували нас в кайдани, вишивати хлопцям ноші, вивісити чорну фану							3
1. Як мати закута в кайдани (чи чуєш ти брязкіт кайдан?) як нарід голоден вона плаче від муки, терпіння, і ран. 2. Чи бачиш? - жита похилились ... ти сіяв - воно не твоє. Як день, так і ніч ти працюєш, а ворог із того жиє. 3. Чи бачиш? - Дніпро висихає, пороги - шуміти стають, зозулі на дерева сідають, недолю Україні кують. 4. Чи бачиш? - Карпати сумують - сини їх ходять у ярмі: лиш вітер тихенько розносить по полю їх пісні сумні. 5. Як мати закута в кайдани ... (чи чуєш ти брязкіт кайдан?) Не стидно, що ходимо рабами, за болі зневаги і ран? 6. Як були ми вдома - малими, в серцях ми сказали собі: для тебе, Вкраїно, живемо - і волю здобудемо тобі!	Як мати закута в кайдани			повстанська пісня		уярмлення України	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		Дніпро висихає, пороги - шуміти стають, зозулі на дерева сідають							3

1. Чом так сумно невесело по всій нашій Вкраїні? Покидають наші села наші хлопці молоді. 2. Покидають рідні села, покидають родину, а самі ідуть шукати в темні дебри хатину. 3. В тій хатині не весело, кругом неї тишина - вивезли мені родину, я остався сирота. 4. Україно, Україно, в тебе доленька лиха - виганяє москаль з хати молодого юнака. 5. Україно, Україно, ти вмиваєшся в крові, та й за тебе, Україно, мучимося у лісі. 6. Приснив ми ся сон дивненький, що я дома ночував ... пробудився - а я в лісі ... щей сумненько заспівав.	Чом так сумно не весело			повстанська пісня		життя в Україні	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		вмиватись в крові						вмиватись в крові	1
1. Занесло тебе снігом, Вкраїно, закурило імлу сивиною, мов по матері діти під тином, так голосять вітри над тобою. 2. Занесло, занесло, закурило, занімів у тузі небосхил - не повернем у рідній хати, не побачимо рідних сторін. 3. Занесло, занесло, закурило, непроглядну, засніжену даль - ой тяжка, невловимая сило, ти підліша ніж смуток і жаль. 4. Машеруємо ніччю снігами у карпатській своїй стороні - нам вклоняються рідні смереки, а кругом все село у вогні. 5. Хоч важка і нестерпна дорога, та надія туди нас веде, де в убогій селянській родині пісня-туга нас кличе, нас жде.	Занесло тебе снігом, Вкраїно Замело тебе снігом, Вкраїно			повстанська пісня		життя в Україні	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		занести снігом						занести снігом	1

1. Війна, війна - весь світ воює, лиш українські брати не мають рідної хатини - їх поневолили кати. 2. На нашу неньку Україну прийшло чотири вороги: ляхи прокляті і мадяри, німецькі шваби і кати. 3. Пропало три ворожі сили, а ще четверта пропаде, і незадовго з України вона в Московщину втече. 4. А ви спіть, друзі, спіть спокійно, в котрім бою вже полягли, широ боролись за Україну, її діждатись не могли. 5. Вам похорони не справляли, ніхто в могилу не складав, а тільки ворон, опівночі, вам карі очі випивав. 6. Карії очі, чорні брови, личко біленькеє клював, а у вишневому садочку хтось стиха плакав і ридав. 7. То плаче, тужить, стара мати, то плаче мила, сестра, брат, що вже не вернеться до дому, бо розстріляв червоний кат. 8. Не плач старенькая матусю, не плач дівчино молода, бо він поляг за Україну, його прийме сира земля.	Війна, війна - весь світ воює			повстанська пісня		війна	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		ворон карі очі випивав, червоний кат	червоний кат						2
1. Ой заросли всі дороги та травами, де ходили наші полки з хоругвами. Ой зацвила, постелилася отава, де росла та й процвітала наша слава. 2. Ой зашуми вітровіє: "Що чувати?" Здеревіли гаківниці та й гармати. А шляхами, де йшли стрільці молоденькі, там панують, маширують воріженьки. 3. Задзвонили сумно дзвони, заридали, вже ми свою славну волю поховали: поховали в темних ярах, в темних борах та по тюрмах чужинецьких, по таборах.	Ой заросли всі дороги			повстанська пісня		занепад України	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		Здеревіли гаківниці та й гармати							1
1. Ми сини могутньої країни, ми життя, рух і сміх, нам святою слава України й доля низьких стріх. Наша мати Січ старого Лугу, батько наш дід Дніпро, наше гасло це козацьке "пугу" - нумо всі гуртом! 2. Ми калину йдемо піднімати, хмари геть проженем, ясне сонце волі зустрічати дружно всі підем. Ясне сонце сходить вже у лузі - гей, вставай з сонних пут. Ми умрем, а не здамось нарузі - розторощим кнут! 3. Нам пожари не страшні, народе, ми новий, славний рід, в нас огонь завзяття й серце горде - сміло всі вперід. Наші предки - побратими з Лугу, стежать нас - нумо, час! Станьмо в лаву - вже лунає "пугу": Нарід кличе нас!	Ми сини могутньої країни			повстанська пісня		доля повстанця	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		підіймати калину, кнут				підіймати калину			2

1. В Карпатах сум і жаль настав, бо ворог знов вже батьківщину взяв, зітхання, прокліn несеться з гір до гір - гуляє орда ворогів. 2. Тиса журно клекотить, ліс на Говерлі жалібно шумить, несуть нам кати вже волю на багнетах і ллється кров у потоках. 3. А сірим шнурком Січ іде, січовиків у бій святий веде. І стогнуть, гудуть твердії шляхи биті - несуть вже волю Україні. 4. Розіб'єм наших ворогів: всіх москалів і всіх ляхів, воскресне всім нам люба батьківщина - нам наша славна Україна. 5. Наш цвіт народу і краса, що справжню волю нам усім несе, до зброї всі козацькії діти з кличем: "Слава Україні!"	В Карпатах сум і жаль настав			повстанська пісня		боротьба проти загарбників	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		орда ворогів, козацькі діти	орда ворогів	козацькі діти					2
Єднаймось, брати-галичани - не час на роздори, не час. Бо нам ще великдень настане, і доля всміхнеться до нас! Від Чорного моря до синіх Карпат - одна нероздільна родина, без панства, без рабства, насильства і зрад - одна самостійна Україна. Почули се орли в широкім степу, гарматний стріл загримів ... І жовтоблакитні прапори замаять наш Київ і Львів. Тоді усміхнеться Україна і вільне козацтво і Січ. І знову та слава засяє, засяє понад цілий світ.	Єднаймось, брати-галичани			повстанська пісня		об'єднання українців	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		великдень					великдень		1

1. Зоріла золота заграва, здригався світ під звуки сурм. Широко залунала слава, що нам воскресла вже держава, що Україна встала з тюрм. 2. Гоїлися столітні рани, бо не царив вже кволий жах. Лежали в поросі тирани, розірвано важкі кайдани, стелившись в майбутнє ясний шлях. 3. І знову "що це, що це" чути - це знову наїзд диких орд. Покаже бій, покажуть Крути, покажуть бути чи не бути - без війська, без своїх когорт. 4. Невже ж побідять супостати? У відповідь паде наказ: -Хто волю любить в ряд ставати, книжки зміняти на гранати, з вогню створити славний час! 5. Нас триста шлях загородили у Київ своїми грудьми, життя віддали Україні, створили другі Термопіли. Ми полягли, та не здались. 6. Юначе, йди скажи Вкраїні, що ми готові на приказ - що ми збудуєм на руїні, нові святині і твердині, і в бій підемо другий раз.	Зоріла золота заграва		В. Янів	повстанська пісня		бій під Крутами	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		воскресла держава, Україна встала з тюрм, зоріла золота заграва, дикі орди	дика орда				воскресла держава, Україна встала з тюрм	зоріла золота заграва	4
1. Гомоніла наша Україна, скаженів, лютився комунар - трупи, тюрми, скрізь одна руїна, розходився червоний Сталін-цар. 2. Надаремно лютишся катюго, не згасиш ти кров'ю цей пожар, що горить вже у серцях народу - мало помсти, мало буде кар! 3. В день святий народнього повстання сипнемо героїв міліон, прийде час державного повстання - ми грудьми обставимо кордон. 4. За Петлюру, за вождів повстання, Коновальця пресвятую кров, за Соловки, каторгу, заслання, за ЧеКа, за плями від оков - 5. вже стає, з великої руїни, під прапором реву канонад, вже встає соборна Україна: зацвите державно-творчий лад.	Гомоніла наша Україна			повстанська пісня		відродження України	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		комунар, катюга	комунар, катюга						2

1. Із московського болота вилетіла сарана - большевицькая голота, а на чолі - сатана. 2. Україну всю обсіли - голод ходить по селах, знову тюрми загатили, знов панує чорний жах. 3. Із-за гір та з-за високих революція гряде - нас на ката-комуніста командир наш поведе. 4. Не поможе ані Сталін, не поможе КомСоМол - згине партія проклята, Гітлєр, Сталін і Хрущов.	Із московського болота			повстанська пісня		знищення більшовицького ворога	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		московське болото, сарана, большевицькая голота, сатана, кат-комуніст	сарана, большевицькая голота, кат-комуніст		московське болото				5
Зірвалася хуртовина, топче збіжжя на лану, виряджала мати свого сина на кривавую війну. “Підеш сину, моя дитино, у завзятий, лютий бій - захищати рідну Україну, боронити нарід свій. "Як вернешся, сину, вквітчаю“ цвіт-калиною твій кріс ... не вернешся - тихо заридаю ... хай ніхто не бачить сліз." "Ой, вернуся, та моя мати, як калина зацвіте - принесу я до твоєї хати сонце волі золоте!"	Зірвалася хуртовина	В. Витвицкий	Г.К.	повстанська пісня		прощання з матір'ю	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581		зацвіте калина					зацвіте калина		1

1. Збирався козак від'їжджати до бою, свій край боронить від ворогів, прощався з матусею дуже старою, просив доглядати її. 2. Матуся за сином ридала всі ночі, ридала цілісінькі дні, і плакав хтось тихо в саду під вербою, то плакала мила його. 3. Три роки минає - війна не кінчиться, ніхто не вернувся із війни. Матуся на шлях виглядати ходила - чекала його в осени. 4. Одна тільки мила - весела, щаслива, не жде козаченька з війни, з другими жартує, весілля готує, сидить вишиває рушники. 5. А клялась судьбою, що буде любити, ніколи не зрадить його, аж поки не вернеться з бою додому, повік не забуде його. 6. Вертають з побідою лицарі славні, прапор перемоги несуть, ведуть своїх коней у рідну оселю - назустріч їм квіти кладуть. 7. До рідної хати козак під'їжджає - чомусь не виходить ніхто - забиті дошками і вікна і двері, кругом кропивою заросло. 8. Померла матуся і зрадила мила. Навіщо вертався я з війни? Степи там политі кров'ю вірних друзів, вони пригорнули б мене. 9. Як смерть наді мною косу підіймала, навіщо від неї боронивсь? За свій рідний край, за зрадливую милу, як лев з ворогами я бився.	Збирався козак			повстанська пісня		прощання повстанця з коханою	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581									0

1. Завтра в далеку дорогу свого коня осідлаю, кріса закину на плечі, милу свою попрощаю. 2. Вихром полину я в поле, зелене море сколишу, і незабудьку на спогад своїй дівчині я лишу. 3. Батькові, неньці вклонюся, рідних сестер попрощаю, шаблю припну я до боку, ворона свого замаю. 4. І виряджала матуся сина, ой, свого сокола, щастя для нього у бою щиро благала у Бога. 5. А дівчинонька соколу червону квітку подала, слава героям Вкраїни, вслід партизанам сказала. 6. Гей, там ідуть партизани, вітер за ними лиш віє, і не одно серденятко тужить за ними та мліє. 7.І не один з партизанів більш не побачить родини, і не пригорне дівчини - бо він у бою загине. 8. Ой та загине, загине, та не загине та слава - він, хоч упав, та розгромив тую ворожу навалу.	Завтра в далеку дорогу			повстанська пісня		прощання повстанця з родиною	Лавришин З. Літопис української повстанської армії. Торонто-Львів: Літопис УПА, 1996-1997. Т25. С. 581									0